

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

206

8

7-13

ՄԱԼԵՐՄԱՅԻ ՎԱՐԴՈՒՆԻՆ

ԹԱԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գ. ՉԱԿԱՏԱՆԵԱՆ

Printed in Turkey

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՅԿԹՅՆԻ ՎԱՐԿՆԵՐԱՅԻ

Կ. ՊՕՒԻՍ ՍԻՆԱՊՈՒԼԻՒԻ ԻՄՆ

ՎԵՐԻ ՑԱՐԿ Թ. 24

-1871-

2011

830
7-13 Այ

ՊԱԼԵՐՄԱՑԻ ՎԱՐԴՈՒՂԻՆ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գ. ՉԼՓԸՍՏՃԵԸՆԻ

Գ. Կոլիա

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ ՍԻՒՄՊԻԷԼԻ ԽԱՆ

ՎԵՐԻՆ՝ ՅԱՐԿ Թ. 24

-1871-

Է 7003

24

Ա Ձ Գ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

730
39 P

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

1871

Հանգուցեալ Չափրատաճեան առք-
թոր Գարեգին էֆէնտիի՝ զխառն և լեզ-
ուապէս հանրածանօթ երիտասարդին
թարգմանած այս բարոյալէսն այս օրե-
րու ձեռքերնիս հասնելով, արժան հա-
մարեցաք ազագրել և ներկայացունել
սիրելի Ազգիս, յուսալով թէ պէտք ե-
ղած ընդունելու թիւնը կգանէ:

Արժանայիշատակ Հանգուցելոյն ա-
նունը բաւական դովեստ մ'ըլլալով այս
դործոյն ընտրութեան համար, մեր կող-
մանէ խօսք աւելցունել անպէս համա-
րիմք:

Թարգմանչին ձեռագրին բոլորովին
հաւատարիմ մնալու դիտմամբ, որեէ
փոքրիկ փոփոխութիւն չըրինք միան-
գամայն լեզուին ոճին համար:

ՊԱՆԷՐԱՅԻ

ՎԱՐԴՈՒՀԻՆ

ԳԼՈՒԽ Ա.

ԲԱՐԵՊՈՒՆՏ ՄԱՅՐ ՄԵ

Սկիզբից Պաշտօնից քաղքէն քանի մը
ժառանգան անդին, ձկնորս բնակիչներով
աղքատ գիւղի մը մէջ կրնակեր Հերո-
նիմոս Պէնտոթիթի: Գրայիները այս մար-
դը չէին սիրեր, և յիրաւի անհարգին
բանէր որ մարդը իրեն համակրութիւն մը
զգար իր խիստ կերպերուն, խորիստ և
բարձրամիտ բնաւորութեանը և մանա-
ւանդ իր մալութեանցը պատճառով վը-
րան աղէկ ըսող մը չիկար: Ընդհակառ-
ուակն խիստ շատ ալ գէշ կիսուէին զբան,
վասն զի բեռնէ բերան կոչրոցիկէր թէ
ժառանգան գող է եղեր և թէ միտած ալ էր
ձեռվըներ խեղճը ճանապարհորդներուն

արեանը մէջ, որոնց, իրիկուն ըլլալուն պէս, կերթայ կըսպասէ եղեր անտառի մը մանուածներուն մէջ սարսափելի խոր-խորատի մը մօտերը :

Այսու ամենայնիւ Հերոնիմոս լաւ գիտցաւ պարտկել իր եղեռնագործութիւնները դատաւորաց բոլոր քննութիւններէն, և թէպէտ քանի մը հեղ պարտաւորեցաւ դատաւորաց առջին ելլելու, հնար չեղաւ որ դատապարտուի, վասն զի այնչափ ազէկ կըզգուշանար որ՝ ո՛չ երբէք կըցան յանցանքը գործելու ատենը վրան հասնելու : Հերոնիմոս արուեստով ձկնորս էր. ասով հանդիստ կըրնար իր և ընտանեացը պէտքը հողալ, թէ որ խմելու ու խաղալու տուած չըլլար ինքզինքը. բայց այն շուայլութիւններով, ուր կձգէին զինքը այս երկու կիրքերը, բոլոր վաստակը ձեռքը հասածին պէս կ'անհետանար. ուստի ասանկով իր տունն միշտ նեղութեան մէջ մնաց :

Ամէն մարդ ընդհակառակին շատ կը սիրէր ու կ'յարգէր վերոնիքա իր ամուսինը : Գրացիները շատ կը ցառէին զինքը այս կերպ այր մը ունենալուն համար

ու կը շանային դաղտուկ կերպով ըր սրբտին ցառերը քաղցրացընելու : Եւ յերաւի շատ ալ մեծարանաց արժանի կին մըն էր. քաղցր ու հեղ կերպով կվարվէր զեղին բոլոր բնակիչներուն հետ, և ձեռքէն եկած ծառայութիւնները կընէր անոնց : Աշխատութեան վարժած, բոլոր ջանքը կ'ընէր, շատ բան կըզհէր, որ չըլլայ թէ անօթութենէն մեռնէր ինք ու իր ազջիկը, և կամ՝ չըլլայ թէ իր աղքատութիւնը մէկուն բեռ ըլլար : Գեղին բոլոր կնիկներուն բարի օրինակ եղեր էր իր քաղցր բարեպաշտութեամբը, առաքինութիւններովը և մանաւանդ կրած նեղութեանցը մէջ ցուցուցած իր վսեմ ժուժկալութեամբը : Լուսութեամբ և առանց դանդատելու կտանէր բոլոր այն վիշտերուն, որ իր լծակցին չարաչար վարմունքը տանը վրայ կըբերէր, և Աստուծոյ միայն կպատմէր իր վիշտերը, որ օրէ օր մեծնալու վրայ էին :

Հերոնիմոս ո՛չ երբէք վերոնիքային ձեռքը կընդունէր, թէ որ ամուսնութենէն առաջ, կանոնաւոր ու կեղծ բարեպաշտութիւն անդամ ցուցնող երկասարդ մը չըլլար : Բայց անոր հետ կապ-

վերան պէս դիմակը մեկդի նետեց, և ալ չակնածեց անկէ, որուն առաքինութիւնը չէր դիտեր յարդեւ: Վերոնիքային դրացիները երբեմն իր արիւթ լանդ վրայ դարմացած, կը հարցնէին այն երկիւղած կնոջ, թէ ո՛րքէց կառնէր այնչափ դժբաղդութեանց և ճախողութիւններու դիմանալու գորութիւնը. ան տանն քաղցրութեամբ կազատասխանէր, « Երբ կտաննեմ որ նեղութիւններս կարողութենէս վեր կը թռին, խաչելեալ Յիսուսին կրիմեմ կատարեալ վատահութեամբ, և շուտ մը հոգիս նոր գորութիւն մը կըզգենաւ: Ահա այն աղբիւրը ոսկից կը ծծեմ՝ վշտաց դիմունալու համար ինձի պէտք եղած միւլթարութիւնները»: Այս խօսքերէն այն կնիկներն ալ շատ օգուտ կը քաղէին, և անոր օրինակին հետեւելով առաքինութեան ճամբուն մէջ առաջ կը քայլէին:

Ստանկով ութը տարի անցաւ նեղութեամբ ու տառապանքով լիցուն. ամէն մէկօր՝ կարծես թէ նոր օղակ մ'ալ կեանցցրնէր, խեղճ վերանիքային վրայ ծանրացեալ թշուառութեանց շղթային. և բան մը չիկար որ իր վիշտերուն լմնալիքը իրեն խնայրնէր:

Դժբաղդ կենը աղջիկ զառակ մը աշխարհք բերած էր, որուն անունը Վարդուհի կոչէր էր Պաշտօնցի պաշտպան սրբուհւոյն անունովը: Այս զառակը զօրջանք ըրաւ Ստանկոյ համար մեծցրնելու, իր կեանքին նեղութիւնները աւելի դիտատար ըրաւ, թեթեւոց, տուած աղբոր յոյսերովը: Շատ անգամ, երբոր իր գաղանամիտ երկիր խաղալու հետէր դուրսը, վերոնիքա և իր աղջիկը, ազերսարկու ձեռքերնին երկինք կը վերցրնէին, և կազաչէին որ հօկէ Հերոնիմոսին վրայ, և իր եղեռնալից կեանքին յանցանքներուն պատիժը չիտայ: Երբեմն, տանը ճանճրալի վիճակը փոխելու և իր ցաւերը մոռնալու համար, վերոնիքա բարեպաշտական երդ մը կը կանչէր որուն փաքրիկ վարդուհին կրնկերանար իր արծաթի ձայնովը, և ալ անտանն երջանիկ էին, մինչև որ Հերոնիմոս տուն գառնար, զիրենք հայհոյութիւններով լեցրնէր ու խեղճ խրճթին մէջ ամէն բան տակն ու վրայ ընէր:

Օր մը վարդուհին և իր մայրը սօսիլ մը շուքին տակը նստած էին, որ իր հզօր ճիւղերը խրճթին վրայ տարածեր էր, երբ դասրիկը բաւ վերոնիքային,

— «Ահա՛ սուրբ վարդուհիին, իմ պաշտպանիս տօնախմբու թիւերը . շատ կը փափաքէի գիտնալ իր կենացը պատմութիւնը . դուն անցածները ինծի ըսիր թէ քրիստոնեայները մկրտութեան ատեն սուրբի կամ սրբուհիի մը անունը ընդունեն են որ անոր առաքինութիւններուն նմանող ըլլան : Կհաճի՞ս արդեօք իմ պաշտպանիս ալ պատմութիւնը ըսելու ինծի » :

« Հիմայ սիրող դո՛՛հ կընեմ, ըսաւ բարի մայրը ժպտելով . — Վարդուհիին Ռէմպօտ անունով մէկուն աղջիկն էր, որ Յիկիլիոյ ամենէն զօրաւոր իշխաններէն էր և Շառլըմանեի արքունական ընտանիքէն կտերէր : Պալէրմիյ ծնաւ և տղայութեանէն ցուցուց թէ առաքինութեան համար ի՛նչ երջանիկ յարմարութիւններ ունէր : Դեռահասակ կուսին հայրենի տունը կշտորհէր իրեն բոլոր, շուայլութեան առաջ բերած հրապուրիչ տեսասարանը, և հարստութեանց մեծագործութիւնները : Մեծ հարստութիւններուն իրենց տիրութեան շտորհած բոլոր զմայլելի հեշտութիւնները լաւ կընար վայելել հոն վարդուհի : Ամէն բան կը

ժպտէր իրեն, ամէն բան՝ կարծես թէ կհրաւիրէր զինքը իր քաղցրութենէն կշտանալու . բայց քրիստոնեայ դպրոցի մէջ կըթուած, գիացաւ՝ իր սիրալ այս անցաւոր հեշտութեանց սուտ հրապուրներէն՝ փրցնելուն կերպը, և կապել զանի՛ անանցանելի և քրիստոնեայ կուսի մը նկատմունքը հաստատելու արժանի բարիքներու հետ : Եւ ի՛նչ բանի կուղար իրեն համար՝ երկրաւորներուն հետ ըզբաղելը, թէ որ մեծամեծ հարստութեանց մէջ տեղ, մտքէն հանէր երկինքէն ու իր յաւիտենական վիճակը : Թէև իրեն աստիճանին դտնուող դեռահասակ անձի մը սնափառութիւնը շողքօրթոյ բոլոր առարկաներով պատած էր, գիացաւ իր սրտին մէջ առանձնութիւն մը ձեւացընելուն միջոցը և շուտ մը մեծ կատարելութեան հասաւ : Քանի որ իր առ Աստուած սէրը մեծցաւ, այնչափ աշխարհիս և իր խենդութիւններուն վրայ ունեցած զգուանքն ալ եւելցաւ : Իր բրնական բերմամբը աստուածախոհ կեանք մը անցընելու բաղձանքով, օր մը իր հօրը պալլատէն աներևոյթ եղաւ, և զնայ՝ իր ծննդական քաղքէն երեք մղոն հե-

ու Բէրէկոնոյ լեռան վրայ քարայրի մը մէջ ապաստանելու, որ կարող ըլլայ հոն ապաշխարութեան խառնութիւններովը, և տիրոջը հետ աւելի հաստատուն միաւորութեամբ անցընել իր կեանքը: Իր ջերմեռանդ արօթիցը սակաւամե միջոցը, ձեռքի աշխատութեան կզործածէր: Եւ կ՛ջանար որ այս միջոցով իրեն քիչ մը ուտելիք ճարէ, զոր շատ խնայութեամբ կընդունէր. ասանկով ամէն բան կուտար անմահ հողիին և գրեթէ ամէն բան կը խնայէր ազականացու մարմինէն: Աստուծոյ առջին իր ասանկ անգին կեանքէ մը ետև ի՛նչ գեղեցիկ օրինակ կուտայ մեզի իր աշխարհս ատելովը. ալ կրնանք գանդառիլ աղքատ ըլլախնաս վրայ ա՛յ ջիկա, տեսնելով Վարդուհին հզօր և հարուստ, երկրիս տիրութեան արհեստը ելած, որ աղքատ կը ըլլայ, և Յիսուսի Քրիստոսի համար կը փախչի, ժամանակին բոլոր պատիւներէն ու բարիքներէն, և կիմտուէ զայն՝ որով տրիշները այնչափ կը վախնան, վարդուհի մեռաւ արդար մահուամբ 1160ին. իր մարմինը պահուած մնաց մինչև 1625, ուր վերջը դանտեցու:

Մեր երկրիս մայրաքաղաքին պաշտպանն է հիմոյ այն սրբուհին, և շատ անդամ մեծ փորձանքներէ պահած է մեր հայրենիքը:

—Ահա՛, ա՛յ ջիկա, քու անուանակիցը ըլլող սրբուհոյն վրայ պատմութեան բոլոր դրածը. բայց այս քիչ մը բանն ալ, բաւական է մեզի շատ բաներ սովորեցընելու, և մանաւանդ իրեն պէս ողբաստութիւն սիրելը և ամէն տանն յիշելը թէ Յիսուս Քրիստոս, մեր չնաշխարհիկ օրինակը, հաճեցաւ ախտի մը մէջ ծնունիլ, առաքինութիւն գործել միշտ, որով իրեն կմտանան, կնմանին բոլոր անոնք որ գիտեն ճիշդ աղքատ ըլլով սրտով և հոգեով, աղքատ ապրիլ, ամէն բանէ մերկ մեռնիլ և օրինակ ըլլալ ան վիճակին մէջ որուն խոստացու կրկինքն ու իր զուարճութիւները:

Փոքրիկ Վարդուհին մեծ լուսութեամբ մտիկ քրտծ էր մօրը բոլոր պատմութիւնը. լու մը վճռեց մտքէն դիմանալ այն զրկումներուն որոնց դաստապարտած էր և ոչ երբէք գանդառիլ անոնց վրայ, Յիսուսի Քրիստոսի նմանելու համար: Եւ իրայցնէ իր կանխահաս քաջութիւնն

ալ սրտին կամ մտքին մէջ ո՛չ երբէք տեղ
տուաւ իրեն տրտնջելու կամ տրտմելու :

ԳԼՈՒԽ Բ.

ԲԱՐԵՊԱՆՏ ՅՈՐԴՈՐԱՆՔ

Վարդուհին իր բարեպաշտ մօրը աչ-
քին առջին կմեծնար և մեծապէս կու-
րախացընէր զինքը՝ իր վաւարթ բնաւ ու-
րութեամբը, բարքին մաքրութեամբը,
չառ հնազանդութեամբը և մանաւանդ
իր հրեշտակային երկիւղածութեամբը :
Իրաւ մեծ դորովանօք կսիրէր իր մայրը,
որ միայն իր սիրելի աղջկանը համար կապ-
րէր . բայց կվախնար հօրը առջին դըտ-
նուելէն : Եւ իրայնէ ալ այս մարդը,
ամէն տուն դառնալուն, չսիրա խօսքե-
րէ և դառն վարմունքէ զատ բան մը չէր
չնորհած իրեն : — « Մայրիկ, կըսէր օր
մը Վերանիքային, քու սիրած իգ չափ չի
սիրեր զիս հայրս, ոչ երբէք ազէկ աչ-
քով կհայի վրաս : Կը դողամ դ իմացը ել-
լելու . ի՞նչ ըրած ունիմ արդեօք որ այն-
չափ ատելի ըլլամ իրեն » :

— « Կը խաբւիս, ա՛ղջիկս, ըտաւ մայ-
րը Վարդուհին սրտին վրայ սեղմելով .
հայրդ ալ քեզ ինձի չափ կը սիրէ, և մի՛
նայիր որ, իրիկունը տուն դարձած ա-
տենը, քեզի քիչ մը պաղ կերպով կըն-
դունի . պատճառն ան է որ յոգնած է ու
ատեն շունենար իր սէրը քեզի ցուցը-
նելու : Մի՛ դագրիք բնաւ զինքը սիրե-
լէն, և միտքդ բեր միշտ տիրօջը պաա-
ու իրանքը, որ կըսէ « Պատու է քու հայ-
րըդ ու մայրդ, որ շատ ապրիս » : Դուր-
սի երևոյթները շատ անգամ կխաբեն .
չըլլայ որ անոնց նայելով դատես . այլ
պէտք է միշտ իր մերձաւորին վրայ ա-
զէկ խորհիլ, թէ և դրսի երևոյթը իրեն
դէմ ըլլայ : Եւ թէ սր այս պարտաւորու-
թիւնը այսչափ նեղ է մեզի օտար ըլլող
անձանց, հապա մեր ծնողացը համար
ի՞նչ ինչ պարտաքերու չի պարտաւորեր
մեզ » :

— Վարդուհի մօրը խրատները բըռ-
նելու և բոլոր կեանքը անոնց յարմար-
ցընելու խօսք տուաւ : Ինչպէս դաշտի
մէջ բուսած շուշան մը, որ բնութիւնը
ինք՝ ամենէն գեղեցիկ գոյներով պար-
գարելու հոգ տարեր է . այնպէս երկիւ-

պսժ մանկիկը, առաջ կը քաշէր կենաց
 ճամբուն մէջ, մտքոր, պարզ, անմեղ,
 և ամէն օր՝ իր վրայ յատկաթիւն մ'ալ
 երևան կը հանէր: Արդեօք սօքսով եր-
 ջանիկ էր երբ, կրիկուան, այն կէտին
 որ արեւը իր վերջին ճառագայթներովը
 շրջակայ լեռներուն գլխինները կ'ստիկ-
 զօժէր, ինք սօսիին տակ կ'նստէր իր մօ-
 լը քով, որ կը ցըցընէր իրեն հեռուն մը-
 խացոյ Եանա լեռը, որ հսկայիմբ պէս կը
 բարձրանար միւս լեռներէն վեր, և որ
 երբեմն շառաչող բոցերով խառնուած
 մոխի ամպեր գոյս կը սօս թիկոր: Յե-
 աոյ Աստուծոյ մեծութեանը վրայ խօ-
 սերու ստեղծ, կարամէր ընտրեալնե-
 րուն՝ լուսադոյն հայրենիքի մը մէջ վայ-
 րած երջանկութիւնը. կամ՝ կը նկարա-
 դրէր գծովքին վրեժառու բոցերը՝ սրանց
 ճիշդ նման մէկ պատկերը կը ներկայա-
 ցընէր Եանա լեռը: Երբեմն ալ վերանի-
 քա՝ եկեղեցւոյն մէջ քարոզչին առած
 բարի խրատները կը յիշեցընէր իրեն, կը
 մեկնէր անոր մեր սուրբ կրօնքին ճըշ-
 մարտութիւնները, կը ջանար տարածել
 իր նարածին գառազութիւնը, և մէկ
 խօսքով բոլոր պարագայները զինքը

դէպ ի բարին առաջնորդելու կը գոր-
 ծածէր: Միշտ բարեսրտութեամբ կը
 պատասխանէր տղան առաջարկած ան-
 թիւ հարցմունքներուն, խոհակամ հաս-
 տատութեամբ մը կը կրկնէր իր փոքրիկ
 հանճարեղ իմաստները, մտիկ կընէր իր
 զննութիւնները, և կրցածին չափ լու-
 կրթութիւն մը տալ կը ջանար անոր:

Երբ որ այս կերպով վերանիքա՝ իր
 դուակը լուսադոյն ընելու ջանացող խօ-
 սակցութեան մը այնչափ քաղցր զմայլ-
 մունքները կը ճաշակէր, միաքովն ալ իր
 լծակցին կընկերանար, որ բեկանուտ
 մակայիկ մը մէջ, ծովան վրայ կը թիւ-
 վարէր, հազար կերպ վտանգնե բու են-
 թակայ: — «Ո՛ր է Հերոնիմոս, կըսէր
 ինքիւրին երբեմն: Գոյե ալուանքէն հե-
 ոու կը թափառի, լայնատարած ծովան
 վրայ, դեռ առանց բան մը բռնելու:
 Գոյե կեանքը վտանգ ի մէջ է: Ո՛հ. ին-
 չս՞ հան չեմ որ օղնեմ ու միթիթարեմ՝
 զինքը իր նեղութիւններուն մէջ»:

Այսպէս հաւատարիմ կողակիցը ան-
 հանգիստ կըլլար Հերոնիմոսին վիճակին
 վրայօք, երբ ան գինեառունը նստած քա-
 նի մը՝ գինեմոլ ընկերներու հետ կը խը-

մէր, կերպէր ու կը խաղար կը մտնէր
 իր տաժանելի աշխատութեանց վաստակը
 կը: Երբ իրիկուան այն թշուառականը
 գինով տուն կը գառնար, և իր կինն ու
 ազջիկը գիմացը կեղէին իրենց սիրոյն
 ազացոյցը տալու, ինք իր սովորական
 խատուածեամբ կընդունէր զիրենք, մեծ
 բանի տեղ չի տեսել, և կամ նեղանալ
 կը թուէր իրենց դժուանքներէն. և կե-
 րակուրը ուտելուն պէս գինետուն կը
 գառնար իր ընկերներուն քովը: Վերո-
 նիքա արցունքը կը սրէր, և կը հառա-
 չէր անոր երթալը տեսնելով:

Ասանկով 12 տարի անցաւ: Վերոնի-
 քա շատ մեծ ահողիութեամբ գիմացաւ՝
 իր վրան ծանրացեալ թշուառութեանց.
 բայց մարմինը քաշած արամուծիւննե-
 րէն անիմանալի կերպով մաշելով, ըս-
 կըսաւ տկարանալ: Օր մը, անտառէն
 կը գառնար, կռնակը ծանր բեռ մը
 փայտ առած. բայց տկարութենէն ըն-
 կաւ, գլուխը վիրաւորուեցաւ ու չի կըր-
 ցաւ տունը հասնիլ: Ետեէն գայող մէկ
 երկու դրացիները զինքը իր տունը տա-
 րին: Անտանելի ցաւեր քաշեց, վասն
 զի ամէն օգնականութենէ զուրկ էր,

և օրէ օր ալ տուելի տկարացաւ: Ուղեց
 եկեղեցւոյն վերջին սուրբ խորհուրդնե-
 րը, որ մեծ շերմեռանդութեամբ ըն-
 դունեցաւ, ու անկէ ետեւ մահուան
 պատրաստուեցաւ:

Հերոնիմոս, իր՝ մեռնելու վրայ ըլլող
 կինը տեսնելուն, այս առաջին անգամն
 էր որ դժայուն ըլլալ ցուցուց: Վերո-
 նիքային մահճին մօտեցաւ, վիճակը
 հարցուց հասկըցաւ, և կարծես թէ սիր-
 ար ելաւ՝ զանի այնչափ իր վախճանին
 մօտ տեսնելուն վրայ: Վերոնիքա բու-
 լոր գանուողները դուրս հանեց, նոյն
 խակ իր սիրելի ազնիկը, յետոյ՝ մնացած
 քիչ մը ուժը ժողվելով, մարած ձայնով
 մը ըսաւ իր էրկանը:

— Սիրելիդ իմ՝ Հերոնիմոս, կը տես-
 նես որ ալ Աստուած զիս իրեն կը կան-
 չէ, այնպիսի կեանքի որ, ինչպէս կը
 յուսամ, հոստեղի կեանքէս խիտ շատ
 աղէկ է: Դուն շատ վշտաց պատճառ ե-
 դար ինձի. բայց ես անոնց համար գրեզ
 չեմ՝ յանդիմաներ: Աստուած վկայ է որ,
 բոլոր ինձի ըրած չարիքդ՝ սրտանց կը
 ներեմ՝ քեզի, ինչպէս որ շնորհակալ կըլ-
 լամ քեզմէ ընդունած բարեացա: Միշտ

ազատեցի Աստուծոյ որ ներէ քու մեղքերդ ու դարձ շնորհէ : Յաւելով կը ձգեմ գրեզ , ինչպէս նաև խեղճ վարդուհին , այն սիրելի զուակը որ իմ բուր մխիթարութիւնս էր : Մի վ Հերոնիմոս . գոթ թ ունեցիր վրան , միանցումայն հօր և մեր տեղ եղիր անոր : զգուշացիր զանի շարէն , սիրէ , հեռացուր իրմէն մերութիւնը և իր անմեղութիւնը նստեացնուց բարձր առարկայները : Ձբւլայ որ երեսէ ձգես դինքը . և միտքբեր այն անեղ հաշիւը որ օր մը անոր և քու անձիգ հասնոյ պիտի տաս , գերազայն դատաւարին առեանք : Թո՛ղ դիս որ մեռնիմ այն քաղցրիկ յայտը՝ իմ է պիտի կատարես իմ բաղձանքս , և թէ պիտի զբաղիս քու և աղջկանդ վրիպութեանը հետ :

Հերոնիմոս ըտրորովին այլայլած , խօսք տուաւ վերոնիքային թէ խրատներուն կը հետևի և խելքը զլուխը կը ժողկէ : Քիչ մը տանն մտնուովէն ետև , հապե վարքը այսպէս սկսաւ դարձնալ :

— «Կը յուսամ , բո՛րեկամ , մաքեղ լիս անցուցած խարել քու հոգ ելարք ամուսինդ , անոր այսպիսի խօսք մը սքսլով

որ բռնելու միտք չունիս : Բայց դիս աւելի անհանգիստ ընողը , և իմ մինչև ասօրուան կեանքս թունաւորողը , այն է որ կտանեմ քու վարած ամբարիշտ ու ապերասան կեանքը : Վստահ եղիր , Հերոնիմոս , որ այսպիսի վարք մը քեզ յաւիտենական դատապարտութեան կը տանի գէպ ուղիդ : Դուն ո՛չ երբէք աղթք կընես , մեծ սրտնեղութեամբ ներկայ կը գտնուի եկեղեցւոյ խորհուրդներուն , բոլոր վաստակդ խաղի կուտաս , ստէպ ստէպ կգինովնաս , կապուերես անանկ մարդիկներու հետ որ , աշխատութեանցդ արդիւնքը քեզմէ հանելովն զո՛հ չըլլալով , պատիւգալ , Աստուծոյ շնորհքնալ , հողւոյդ խաղաղութիւննալ կյափշտակեն քեզմէ : Խիստ ազդու ցաւով կվիրաւորվեր սիրտըս ամէն տարի , երբ կուգար կհասնէր այն սուրբ ժամանակը , ուր քրիստոնեայները պարտք սեպած են եկեղեցւոյն հնազանդիլը , և իրենց հողւոյն մէջ , բարի խոստովանութեամբ , մեր տիրոջը Յիսուսի ֆրիստոսի արժանաւոր , հաճելի բնակարան մը պատ-

րաստելը : Դու այս երկու պատուիրան-
ները ուրի տակ կաննէիր , հայհոյելով
կթնամանէիր զանոնք . բայց Աստուած
ըսաւ « եկեղեցւոյն մտիկ չընողը հե-
թանափն և մաքաւորին պէս սեպղի :
Յախտեճական դատապարտութիւնը
պիտի ըլլայ եղեւնալից և ամբարիշտ
կենաց հատուցումը » : Ո՛վ Հերոնիմոս ,
խզճմտանքիդ կանոն դիր : Դադրէ՛ այն
քեզ կորսնցընող ընկերութիւնները , յա-
ճախելէն . զգուշացիր գաղտուկ տեղը
անգամ , չար դործելէն , վանդի Աս-
տուծոյ աչքը քեզ կտեսնայ : Կերդւրն-
ցընեմ քեզ յանուն Յիսուսի , որ մեզի
համար խաչին վրայ մեռաւ . յանուն
քու փրկչիդ արեամբը զնված անմահ
հոգիիդ : Կտեսնես որ ինչ անձկութեան
մէջ կձգէ զիս քու ապագայդ : Խօսք
տուր անոր՝ քեզ այնչափ գորովանօք
սիրողին որ խելքդ գլուխդ կծողվես :
Տուր ինձի ձեռքդ ինչան քու խոստ-
մունքներուդ արդարութեանը , տո՛ւր ,
որ վերջին անգամին մէկ մ'ալ սխմեմ
զայն շրթունքներուս վրայ :

Հերոնիմոս երկնցուց ձեռքը , թէև
ակամայ , զոր վերոնիքա թըջեց իր հը-

րաստպ արցունքներովը , և զարհու-
րանաց դողմը պատեց բոլոր իր մար-
մինը : Սրաստուօք թրջած աչուրները
իր լծակցին երեսը վերցուց , ու ըսաւ .
« բա՛րեկամս , կարծես թէ արիւնթա-
թաւ ձեռքի մը դգայ » : « Կի՛ն դու ,
ըսաւ Հերոնիմոս արհամարհանօք , պէ՛տք
է որ զիս մինչև վերջը խոռվես » : Եւ
ուղեց ձեռքը քաշել :

Բայց վերոնիքա բունեց զայն , և դո-
րովայլից նայուածք մը նետելով վրան .
« Հերոնիմոս , Հերոնիմոս , ըսաւ , կերդ-
ւրնցընեմ՝ քեզ , գարձիբ մուտութիւն-
ներէդ : Փրկութեանդ վրայ մտածէ
քանի որ ատեն կայ » :

Բայց ան , վատազգի ձկնորսը , չի
կրցաւ տանիլ ո՛չ այն նայուածքը , և ոչ
գթութեան իրեն տուած ազգարարու-
թիւնները . քակեց փրցուց զինքը իր
հարսին գորովանքներէն , և արտօրա-
րով մը սենեկէն դուրս ելաւ , սաաանամ
հետամուտ սենեցող մէկու մը պէս մաքն-
չելով : Վերոնիքա թեւերը կերկնցընէ ,
և օրհասական ձայնով մը ետ կկանչէ
փախտախան փեսայն : Պաղ քրտինքով
մը թրջա՛յ ու մա՛շա՛յ , նորէն իր մա՛շ-

ճին վրան կիյնայ, ու կպօռայ. « ո՛վ գերագոյն փրկիչ, իմ ապաստանս ու մըխիթարութիւնս, դժա՛ Հերոնիմոսին վրայ: Հաճէ ինծի նեղութիւն քաշել տալ անոր համար, որ ինք փրկուի:

Վարդուհի, որ դուռը նստած էր, մօրը աղաղակներէն աղդուած, լալով ներս կմտնայ:

« Արցունքդ սրբէ՛, աղջիկս, ըսաւ օրհասական մայրը, ու մտիկ ըրէ իմ վերջին խօսքերս: Դուն մինչև այսօր իմ միօթարութիւնս ու կենացս երջանկութիւնն էիր: Չուզելով կձգեմ՝ զքեզ, բայց հետս կտանիմ այն քաղցրէկ յոյսը թէ Աստուած քեզ երեսէ չը պիտի ձգէ: Եթէ կուզես արժանի ըլլալ միշտ իր շնորհացը և իր բարեացը, ջանա՛ որ միշտ հաճոյ ըլլաս իրեն. ստէպ աղօթք ըրէ, հաւատարիմ եղիր իր օրինացը թէ՛ յաջողութեան և թէ՛ ձախորդութեան մէջ: Պէտք է որ դուն ամեն օր, ամէն կարեաց համար զինքը կանչես. աղօթքներդ անընդհատ դէպ ի իրեն բարձրանան, ինդրես իրմէն միշտ իր շնորհացը ընկերչակութիւնը, որոնց միշտ կարօտ պիտի ըլլաս: Մօրդ հոգւոյն հա-

մար աղօթք, բայց աւելի խեղճ հօրդ փրկութիւնը ինդրէ իրմէն: Ամէն օր առջի մտածմունքդ Աստուծոյ վրայ ըլլայ, սրտիդ վերջին բարախմունքը դարձեալ անոր համար ըլլայ: Աստուծմէ ետեւ, սիրէ հայրդ ինչպէս որ զիս սիրեցիր, բնաւ մի թողուր զինքը, և թէ որ դժբաղդութեամբ կորսնցունես, փրկուողու է՛ մինչև որ գտնես: Ամէն բանի մէջ մասնակից եղիր իրեն. բայց ո՛չ երբէք մեղքի մէջ. և թէ որ երբեմն քեզ մէկ դի հրէ և խստութեամբ վարուի ալ նէ, դարձեալ սէրդ չը պակսի վրայէն: Մտէպ յաճախէ սուրբ խորհուրդները որ անբաժանելի միութեան մէջ գտնուիս տիրոջը հետ, ուր բաւական գօրութիւն ստանաս կենցաղոյս ծանրութեանը տանելու որ՝ ինչպէս կվախնամ, քեզի համար ալ դառնութեամբ լեցուն պիտի ըլլայ: — Հիմայ, աղջիկս ծնկան վրայ նստէ որ իմ վերջին օրհնութիւնս ընդունիս: Մասնաւորապէս սուրբ կուսին հովանաւորութեանը աակ կյանձնեմ՝ քեզ: Մարիամ, քու մայրդ ըլլայ: Միշտ պատուէ զինքը, ու ջանա մանաւանդ անոր առաքինութեանցը նմանող ըլլալու: »

Ալ չկրցաւ խօսիլ, բոլոր ուժը զինքը
երեսէ ձգեց: Մարմնած ձեռքով մը իր
արցունք թափող աղջիկը օրհնեց, և
խաչը եռանդով մը շրթունքներուն վը-
րայ սեղմելով, շուտ մը արդարոց քու-
նը ննջեց:

Վարդուհի յուսահատած՝ մօրը մարմ-
նոյն վրայ նետուեցաւ, համբոյրներով
ծածկեց զայն և խորճիթը աղաղակնե-
րովը լեցուց: Դրացիները վաղեցին, և
պարտաւորեցան քաչկուտելով մէկ դի-
առնել բարեպաշտ զաւակը այն անշքն-
չացեալ մարմնոյն վրայէն, որ այնչափ
ամուր բռնած կեցեր էր: Ուրիշ տուն մը
տարին խեղճը ուր պէտք եղած խնամք-
ները հոգացին: Հերոնիմոս երեւան չե-
լաւ: Պարսպ աեղը բոլոր գեղին մէջ
վնտուեցին զինքը որ հանդիպած գրծ-
բաղդութիւնը իմաց տան. չգտնուե-
ցաւ. մա՛րդ չէր գիտէր թէ ի՞նչ եղեր
է:

Հեռեեալ օրը վերոնիքային մարմինը
հողին մէջ հանգուցին: Գեղին բոլոր
բնակիչները յուղարկաւորութեան դա-
ցեր էին. մինակ Հերոնիմոս մէջերնին
չէր: Վարդուհին իր հեծութիւններովը

օդը կը հնչեցընէր, խեղճը անմխիթար էր
այս կորստեան վրայ: Եղած հասակին
մէջ անչափ կարօտ էր իր խեղճ մօրը.
«Ի՞նչ պիտի ըլլայ ողորմելին, կրսէ գե-
ղացիին մէկը. գոնէ զինքը խնամող հայր
մը ունենար. բայց Հերոնիմոս զինքը
ձգեց. խեղճ աղջիկ. իրաւ շատ սիրոյ
արժանի է: Դեռ այսչափ պղտիկ ըլլա-
լով, ի՞նչ պիտի կարենայ ընել իր ողե-
պահիկը ճարելու համար: Մէջերնիս բա-
ժին ընենք զանի անուցանենք, մինչ որ
բաւականանայ իր ձեռքովն իր ազրուս-
տը հողալու, կրէր ուրիշ մէկը, և քա-
նի որ հաց ունենանք, Սրբուհին չպիտի
նեղի: Զօրաւոր իշխանութիւն առա-
քինութեան, որ, խիտ գողտրիկ հա-
սակէն ալ, բոլոր սրտից մէջ գութ կար-
ծարձէ:

ԳԼՈՒԽ Գ.

ՍԵՐ ՈՐԴԻՍԿԱՆ

Վերոնիքայի թաղմանէն ութ օր ետ-
քը, Հերոնիմոս վերջապէս տանը մէջ ե-
րեւցաւ, առջինէն աւելի կախ երեսով:
Վարդուհի դիմացը վազեց, ու իր աղ-

ցունքներումն ու գոռանօքը ցուցուց թէ ս'ըչափ երջանիկ էր զինքը տեսնելուն վերայ . բայց ցուրտ ընդունելու թիւն մը գտաւ : Հերոնիմոսի խիստ բնաւորութիւնը իր հարսին մեռնելէն ետեւ աւելի բացայայտ երեւցաւ : Իր գէմքին գրծերուն և կանխահաս կնճիւններով լեցուն ճակատին վրայ կիարդացվէր որ, կիրքերը մեծամեծ կործանումներ բրեր էին իրներսի գին, և թէ իր անհանգիստ սըրտին մէջերը ահարկու պատերազմներ կըլլային : Իր բարեպաշտ ամուսնոյն տըւած խրատներէն չի շահելէն զատ, կերուար թէ որ և իյէ սանձ թոթ վեր նետեր էր վրայէն, ամբողջ դիշերներ տունէն դուրս կանցընէր և տաժանելի գիներբութեանց մէջ կ'յանար խղղել իր խղճմտանքին յանդիմանութիւնները : Վարդուհիին վիճակը ո'չ երբէք զինքը անհանգիստ կընէր . ո'չ անոր արցունքները և ո'չ իր առանձնական վիճակը՝ որուն մէջ ապրելու պարտաւորած էր խեղճ աղջիկը, երբէք տպաւորութիւն մը կընէին վրան . և ողորմելին կը մեռնէր անօթութեանէն, թէ որ գրայի կանայք չ'օգնէին իրեն :

Հերոնիմոս երթալով կամուրէր, կիրքերը այն սատիճան տիրապետեցին վերան որ, վերջապէս բոլորովին անբանացաւ, և ալ իր երջանկութիւնը սկսաւ ամենէն վատ ընկերութեանց մէջ գտնալ : Ո՛հ, ո՛րչափ լալու արժանի է մարդս երբ իր սիրաը, որ Աստուած ու առաքինութիւն սիրելու համար շինուած է, կ'թողու զինքը կրից իշխանութեան տակ, որոնց յատկութիւնն է դատողութիւնը տւել, խելքը շնջել, բոլոր անկարգութիւնները օրինաւոր սեպել տալ, և քիչ քիչ մարել այն ազնիւ ձիւքերը, որ ըստեղծողը տեղաւորեր է իրներսի գին, բարին ճանչնալ ու գործելու համար : Անատեն մարդս կնամանի այն ինկած հրեշտակներէն մէկուն, որ իրենց վագքը կորսնցուցած և մինչև անգամ իրենց երկնաւոր սկիզբը մոռցած ըլլալով, կիսափաքին միայն չարն ընել, չարին մէջ միայն հաճութիւն մը կըրգան, և կ'ապրին նախատելու համար զայն, որուն երտխատիքն ու շնորհքները արհամարհեցին : Հերոնիմոս ա'լ անկէ ետեւ իր ապականեալ յօժարութիւններուն դրդմանցը հետեւելով պարտք ըրաւ : Մօտաւոր գիւ-

գի մը մէջ իրեն պէս գլխէ ելած քանի մը մարդ գտնուեցաւ որ փոխ ստակ տուին իրեն . այն փոքրիկ ստացուածքը որ վերահիքա՝ մեծ ջանքով, խնայութեամբ և հոգեբով պահեք էր, ասանկով սնչացաւ . փոխատուները չ'սպասեցին որ ամէն բան սնչանայ և շատ մը վրայ հասնան . ամէն բան ծախվեցաւ և Հերոնիմոս իր տունէն դուրս վաճառած բոլոր ստացուածոցը տեղ հետք միայն իր վիկը (մանաօլինա) կրցաւ տանիլ և քանի մը կտոր աղկանը լաթերէն, որ գլխով ձգեցին խեղճին համար : Քանի մը դրացի կնիկներ, ազջեկանը վիճակին վրայ սրտերնին արտելով, ուղեցին զայն իրենց քով պահել, բայց վարդուհի իր օրհասական մօրը խոստացեր էր ո՛չ երբէք իր հայրը ձգել, և խօսքին վրայ հաստատ կեցաւ :

Այս տխուր պարագայիս մէջ ցուցուց թէ ի՛նչ իշխանութիւն ունէր որդիական սէրը իր սրտին վրայ : Իր հայրը աչքատու թշուառ էր, և աս աւելի մեծ իրաւունք մըն էր, անոր կապուելու սիրով, ու բնաւ չիզատուերու համար : Բայց ի՛նչ պիտի բլլայ Հերոնիմոս : Առանց ապահայն մտածելու միայն ներկայն վայելող

մարդկանց պէս, վճռեց իր ընեւիքը : Ուրովհետեւ գեղեցիկ ձայն մը ունէր ու շատ աղէկ վին կը չալէր, միտքը դրաւ նուագածուի (չալդէի) մը պէս պըտալիլ Սիկիլիոյ մէջ և իր ազրուստը ճարել : Ուստի՝ իր աղկանը վարդուհիին հետ ճամբայ ելաւ, և միայն երջանկութիւն երազեց : Վարդուհին, գիւղէն չի հեռացած, գնաց իր մօրը հազին վրայ աշօթեալու, և նորոգեց անոր ապահանքն վրայ այն խոստումն քները, որ երբեմն ըրեր էր այս առաքինի կնոջը :

Հերոնիմոսին գործը իր յուսացածէն տեւիլ յաջող գնաց, և քիչ ասեւի մէջ կրցաւ ջորի մը գնելու չափ ստակ ժողովել : Վարդուհի խիտ լաւ կերդէր . հայրը իրեն կը դաշնակէր, և իր գողարիկ հասակին դէմ, վասն զի հազիւ 12 տարու էր, խեղճ աղջիկը վճռեց այս դատարկապարտ և տաժանելի կեանքին յարմար յընել ինքզինքը . չմտնաց ամենեւին, և մտածեց միայն իր հայրը միւթարել մինչև ո՛ւր որ իր կարողութիւնը բաւական ըլլար :

Հերոնիմոս այս նոր ընթացքիս ակնդրէն, կարծեա թէ քիչ բան անտեսելու

պէս երեցաւ, բայց շատ շիտեեց: Շուտ մը ետքը նորէն խաղի ու կերու խումի ընկաւ, ստակը առջինին պէս ձեռքէն ելաւ, և վարդուհի շատ անգամ այս՝ հայր ըզվելու այսչափ անարժան մարդուն գողանութեանը և չար բնաւորութեանը ենթակայ եղաւ: Երբ ամէն բան խողարով կը մտնէր, խեղճ տղան կ'յանդիմանէր և հազար կերպ նեղութիւն կուտար: Իսկ ան կրաւականանար միայն սրտին խորերէն հեծելով, և այս չարաչար վարմունքներուն իբրև պատասխան՝ իր սէրը կը կրկնապատկէր:

Այս հայրը, ասանկ աղջիկ մը ունենալու այսքան անարժան հայրը, միշտ նոյնը մնաց առանց շարժելու որդիական սիրոյ մը տեսարանէն որ իրեն կ'նստիւրէր: Երբ աղջիկը կը փորձէր իր գգուանքներով անոր սիրտը մեղմելու, ան մէկդի կը վաճնտէր զինքը, և բռն կը սեպէր իրեն կերակրել սնուցանել, բարութեան և քաղցրութեան սյուհի ելտակը, որուն ներկայութեամբը չէր կրնար ուզածին պէս իր չար բերմունքներուն հետեիլ:

Դիւրաւ կրնայ մարդ երեւակայել թէ ինչ նեղութիւն կրելու հետ էր վարդու-

հիին հայրասէր սիրտը, այն որ կրաղձար շարժել այս վայրագ մարդը, և որ այսչափ անդթարար վիրաւորուած կը դըրնար ինքզինքը իր յոժարութեանցը մէջ: Արցունք թափելու հշարաւորութեան մխիթարութիւնն ալ չունեցաւ, վախնալով որ չըլլայ թէ յանդիմանութիւն կրէ, և Աստուծոյ միայն կրնար բանալ՝ պատճառ մել իր ցուերը:

Ո՛վ տղաք, որ օր մը այս պատմութիւնը պիտի կարդասք, վառք տուէք Աստուծոյ որ բարի ծնողաց զաւակ դըրնուեր էք, սիրեցէք զանոնք՝ ինչպէս վարդուհին իր հայրը կը սիրէր, և միշտ պատուեցէք:

Օր մը Հերոնիմոս և իր աղջիկը՝ պանդոկի մը պարտէզը նստէր էին, որ Քատանոյի արուարձաններէն մէկուն մէջնէր, և կերակուր կուտէին միատեղ: Բաւական ստակ ժողված էին: Վարդուհիին գեղեցիկ ձայնը, իր անարատութեանը ու վայելչագեղ գիմացը հետ ընկերացած, շատ մեծ տպաւորութիւն մ'ըրեր էր այն մեծ քաղքին բնակչացը վրայ, քրոակներուն բերանը բացվէր էր, և շատ վատրկեր էին:

— «Ի՛նչ ցաւերու բան, կ'ըսէին Վարդուհին տեսնողները: պարտաւորել այս փոքրիկ ազգիկը ասանկ՝ փողոցներու մէջ երգելու: Կերեւի որ ասկէ շատ աղէկ բաններու յարմարութիւն ունենայ: Անխկոյ ասանկ գործածելը՝ չարին ենթակոյ դնել է »: — Ետտ տիկիներ ալ կը մտածէին որ զինքը հօրմէն ուզեն ու իրենք մեծցնեն: Թէ որ իր ծնունդը գիտնային՝ բայց վախճալով որ չար ամատէ մը չըլլայ, և թէ այն գրասն վրան տեսնուած պարկեշտութիւնը կեղծ չըլլայ, չի համարձակեցան առաջարկել:

Հերոնիմոսին և իր գաւկին քով ձեռնածու մը եկաւ նստաւ, այն խաղարկուներէն մէկը որ քաղքենիքը կը պարտին, ժողովուրդը՝ իրենց ըրած խաղերովը գուարճացնելու համար: Ասոր անունը Նիքօլոս էր, հետք բերած էր իր կինը ու Վարդուհին գրեթէ հասակակից պրզօրի մանչ մը: Հերոնիմոս ու ան՝ շուտ մը իրար հասկըցան, ու բարեկամացան: Գաւաթնին իրարու դպցնելէն ետեւ, մէկտեղ խաղարու նստան: Վարդուհի և փոքրիկ Յովակիմը սեղանէն ելան ու պարտէզ դաջն ուտարտելու: Դեռահաս ազ-

ջիկը սկսաւ ծաղիկ ժողովել փունջ շինելու համար:

— «Եւ քանի՞ փունջ պիտի շինես. հարցուց Յովակիմ. մէկ, երկու, երեք, չորս, հինգ. ինչո՞ւ այսչափ շատ »:

— «Պէտք է, ըսաւ Վարդուհի: Այս վարդերով և շուշաններով շինուած փունջը, Սրբուհի կոյս Մարիամին համար. այս շահօքրամներն ու նարկիսները՝ իմ պաշտպանիս, սրբուհի Վարդուհու այն համար. այս խորհեակներն (մանուշակի տեսակ մը) ու ձերմոկ վարդերը, իմ խեղճ մօրս համար. արեւծաղիկներն ու շահրիկները (Ֆրէնկ մէնէքչէօի) հօրըս, իսկ այս յասմիկները քեզի համար են »:

— «Ենորհակալ եմ, ըսաւ Յովակիմ, երթում մօրս ցուցնեմ. — բայց, ըսէ ինձի, կըկնեց, ո՞վ է սրբուհի կոյս Մարիամը: Ես ո՛չ երբէք այն կուսին վրայօք խօսք մը լսեր եմ: Ո՞ր կընակի: Հօրս ըսեմ որ երթայ քանի մը խաղարկութիւն ալ անոր առջին ընէ: Ետտ հարուստ ըլլալու է, որ այսչափ դեղեցիկ փունջ մը շինեցիր իրեն համար: Անանկ չէ՞, անշուշտ քեզի բան մը տուած է »:

— Երևի ըսել է . Յովակիմ . դու չե՞ս գիտեր թէ ո՞վ է Ս . Կոյսը : Կու՛ն ուրեմն չե՞ս գիտեր , քու քրիստոնէականդ :

— Զէ՛ . ո՛չ երբէք ասոր վրայ խօսք մը լսեր եմ :

— Դեղճ Յովակիմ , կցաւիմ վրայ : Ս . Կոյսը Յիսուսի ֆրիստոսի մայրն է , մեր ֆրիչին մայրը : Եւ սկսաւ բանալ փոքրիկ տղուն , քրիստոնէական վարդապետութեան մէկ մասը : Յովակիմ բերանաբայ մտիկ ըրաւ . բոլոր այս խօսքեր նոր էին իրեն համար : Փոքրիկ վայրենիի մը պէս մեծցած էր , առանց՝ փոքրիկ տեղեկութիւն մ՝ ալ ունենալու կրօնից վրայօք , և սովորելով հօրը պէս օր մը միայն՝ ապրուստը ճարելու պէտք եղածը , առանց խօսք մը լսելու Աստուծոյ վրայ , կամ երկնից վրայ՝ որ իր առաքինութիւններովը պիտի ձեռք ձըգեր : Թշուա՛ւ տղայ :

Երբ վարդուհի պարտիզին մէջ գպրոցական վարժուհիի պաշտօնը կը վարէր , և Յովակիմ հարցմունքներ կընէր իրեն , Հերոնիմոս և Նիքօլաս ներսը շարունակ դատալծներ կպարպէին և քուէ (զոր) կը խաղային : Նախ և առաջ Հերոնիմոս

վատակեցաւ , և սնմեկնելի ուրախութիւն մը կզգար , բայց ետքէն բաղդը կոնակը դարձուց իրեն : Կատաղութիւնը սրտին մէջ , բարկութենէն աչքը հըրաշայտ , սեղանին վրայ գլորալող քրուէներուն ետեէն կնայէր , և երբ կը տեսնէր որ խաբուած է իր յուսոյն մէջ , ահուելի հայհոյութիւններ կժայթքէր Տիրոջը դէմ , որ զինքը երեսէ ձգեր է , կըսէր : Նիքօլաս կարծես թէ կցաւէր զինքը , կզարմանար այն օրուան իր բարեաղութեանը վրայ , և կըսէր թէ կենացը ամենէն երջանիկ օրն է : Հերոնիմոս այնչափ իր խաղին պատրաստ էր , գլուխը՝ իր հակառակբոյին առատութեամբ լեցուած զինիին շողխներէն այն աստիճան տաքցած էր որ , չէր տեսնար թէ քուէները սնդեալ էին : Բէռքէթիւ , Նիքօլասին կեիկը , իր քովը նստեր՝ խաղին ընթացքը կզննէր : Հերոնիմոս առաջ բոլոր իր ստակը կորսնցուց . ետքը , այս վնասուն վրայ կատաղած , և ուզելով որ ինչ զնով ալ ըլլայ կորսնցուցած գումարը վատաղիկ , որ շատ օրերու աշխատութեանց արդիւնքն

էր, իր զինն ու շորին ալ խազի դրաւ, զորոնք շուտ մ'ալ կորսնցուց: Ան տտեն իր կատարութիւնը ալ սահման չճանչցաւ: Նոյն միջոցին Վարդուհի եկաւ զինքը դանաղ ու իրեն համար շինած փունջը ընծայել: Այս տղուն աեսութիւնը, իր բարկութիւնը իջեցնելու տեղ, ալ տեղի բորբոքեց: Մէկ գիհրեց զայն, որ իր տղայական ուրախութեանը մէջ կարծեր էր զուարճութիւն մը նօթճել անոր: Շուտ մը ետ կանչեց զինքը: Փոքրիկ ազլկանը ճիտը արծաթի շղթայ մը կար Սուրբ կուսին ամբիծ յղութեան մէկ մինապարզը, որ մօրը միմիայն յիշատակն էր:

Հերոնիմոս կիրցնէ զայն ճիտէն:

— «Ստոր ի՞նչ կուտաս, կհաղցընէ նիքօրասին»:

— «Կէս սկուծ միայն կաժէ»:

— «Թո՛ղ ըլլայ, խաղանք»: Եւ երկու քուէ նետելէն ետեւ, շղթան ու մինապարզ նիքօրասինը կըլլան, որ կնկանը կնետէ:

— «Շնորհակալ եմ, կըսէ Բէոբէթիս, հեղճական ձայնով մը: Պ. Հերոնիմոսին իրրեւ անգին յիշատակը պիտի պահեմ ասոնք»:

Բայց Վարդուհի կուլար, երբ զինքը կորսնցուած կտեսնէր այնպիսի բաներէն, որ իր մայրը ապուրներ էր իրեն կրօնական խնամքով մը պահելու: Բայց իր արցունքները չկրցան բարբարոս հօրը բարկութեանը զէնքերը վար ձգել սալ: Հիմայ՝ ալ, միայն մատնի մը ունէր Հերոնիմոս. այս այն մատնին էր, որ ատեն մը Վերոնիքային ընծայեր էր: անոր հետ պսակուած օրը: Սնկէ ետեւ ի՞նչ բանի կուգար ան իրեն: Հոն իր մատն վրայ՝ ամբաստանող վկայի մը պէս է, որ միշտ իր միտքը պիտի ձգէ, այն արժանաւոր կնոջ դէմ բռնած գէշ կերպը: Պէտք է անկէ ալ աղաախել: Ուստի շուտ մը մատնին ալ խազի կղնէ ու կկորսնցընէ: Սպասուելի հոյհոյութիւն մը կընկերանայ այս վերջին խորտակման: Ալ Հերոնիմոս ինք զինքէն դուրս կելլէ, կայծակնայցալ աչքեր կալըրէ իրենց կոպիճներուն մէջ: Տեսնողը կրնայ ըսել թէ սճիր մը կպատայնէ մաքին մէջ: Նիքօրաս կզարայ. բայց կվճռէ ընելիքը. թշուառական և մեղապարտ Հերոնիմոսին կործանումը կուզէ ըմբռնել: Կյուսայ պ այս վերջինը, գեռ սսկի ունի

պահած , և մինչև որ այն կարծուած
Գանձը չէ յախշտակեր իրմէն , չուզէր
դո՛՛հ բլլալ :

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԱՆՆԱՐԵԿԻՐ ՀԱՅՐԸ

Աջողակ ձեռնածուն , որ լաւ գիտցեր
իր միտքը ամփոփ պահել , և որ զգու-
շացեր էր խմելէն՝ իր հակառակորդը ա-
ւելն գիտաւ որոգայթի մէջ ձգելու հա-
մար , շիշ մը հին գինի բերել տուաւ ,
և մինչև բերանը գաւաթ մը լեցուց Հե-
րանխմուին բռելով :

— « Բա՛րեկամ , գիտնալու ես որ այս-
օր գժքազգ գանուեցար , բայց ուրիշ
անդամ վրէժը կհանես : Այդ բանը ին-
ձի ալ շատ հեղ պատահեր է . առջի օ-
րը կորսնցուցածս երկրորդ օրը վատաը-
կեր եմ : Գիտես որ երբեմն բազմ մեզ
կմտանէ , ետքէն յաջողութիւն մը բե-
րելու համար : Թէ որ ուրիշ սասկ ալ
ունիս , եկու բոլորին դէմ խաղանք » :

— « Ոչի՛նչ , ոչի՛նչ . անդարմանելի կեր-
պով կործանեցայ պօռայ Հերանխմուս առ-
լուծի պէս մտեցիր » :

Ինզճ վարդուհին դառն արցանք կը
թափէր երբ իմացաւ որ հայրը ամէն
բան կորսնցուցեր է :

Բայց ան անոր չնայեցաւ ալ , պար-
պեց իր գաւաթը , անուայներուն մէջ կո-
տրակեց , ելաւ սեղանէն և գնաց պար-
սեղին ծառատաններուն մէջ կատաղիի
մը պէս պոտելու :

— « Ինձի՛ նայէ , Նիքօլոս , ըսաւ Բէն-
բէթիւ կամաց մը իր էրկանը , բան մ՛ալ
փորձելու է : Այդ փոքրիկ վարդուհին
աղւոր ձայն մ՛ունի . գեղեցիկ է . . . դու
կհասկընաս ըսածս » :

Նիքօլոս շուտ մը կհասկընայ իր կըն-
կանը սուած անօրէն խրատը . ուստի
կելլէ և կշտկուի գէտ ի հոն ուր Հերս-
նիմոս աղաղակներով ա հայհոյութիւն-
ներով իր բարկութիւնը դուրս կթափէր :

— « Ինձի՛ նայէ , բա՛րեկամ , բոաւ դա-
նի դիմաւորելով , քաջասրտութիւնդ կը
կորսնցունես՝ ուրեմն . կյուսահատի՛ս .
բէ՛հ . ի՛նչ անբանութիւն . երէկուա՞ն
օրս աշխարհք եկած ես որ իրաց ըն-
թացքը չես գիտեր , գուցայդ ստարիքդ ,
քու ազնոր ձայնովդ . ու նուազամու-
թեան համար ունեցած բնական բեր-

մամբդ, բան մը կորսնցուցած չես սեպ-
ուիր. բան մը պիտի տա աջարկեմ որ
չատ լաւ պիտի ըլլայ. քեզի համար, ֆու-
աղէկ ըլլալուդ կփախաքիմ, մի կոտ-
կածիր: Դուն ա՛լ կին չունիս, այդ փոք-
րիկ աղջիկը քեզի շփաթու թեանս պատ-
ճառ պիտի ըլլայ. անկէ զատ ինք գե-
ղեցիկ է, որ մը քեզ կձգէ կերթայ ու-
րիշ տեղ մ'իր հանգստութիւնը վնասե-
լու: Տո՛ւր զայն ինծի, ես անոր հայր
կըլլամ, ես կհոգամ զինքը. կինս ալ
որ շատ կսիրէ ու աղիւս կհամարի զին-
քը, շատ լաւ կհոգայ կինսամէ:

— «Չէ՛. ուզածդ չեմ շնորհեր քեզի.
ան միայն ունիմ աշխարհիս վրայ. դու
ամէն բանէ կորուստեցիր դիս»:

— «Լա՛ւ մամուսա առած խրատս. որ
մը պիտի դըժաս ականջ կտխած չըլլա-
լուդ համար»:

Ներսիսիս ա՛ կայծակէ զարնուած մէկու
մը պէս կկենայ: Կմտտայ, կամ բու-
եւս ամենեւին չմամտար: Ներսի գին կիր-
քըն է միտիայն խօսողը: — «Նիքօլաս
իրաւունք ունի, կըտէ քնք իրեն, ես
ի՛նչ պիտի ընեմ այդ փոքրիկը: Ես ին-
ծի համար բաւական հաց չունիմ. և

երբ մինակ մնամ, ա՛լ աղէկ կկարգա-
դրեմ դորձս»: Յետոյ մտտեցաւ ձեռնա-
ծուին, որ ինչպէս վագրը իր սրբ կը
դիտէ, այնպէս կպիտէր զինքը. և —
«Ի՛նչ կուտաս, Նիքօլաս, ըսաւ կեր-
կերածայն»:

— «Բէ՛հ. ի՛նչ կրնայ արժեւ այդ փոք-
րիկը, շատ ատեն բեռ պիտի ըլլայ ին-
ծի: Շատ շատ Յէքքին մը կարժէ. ահա
ամէնը»:

— «Կատա՛կ կընես, — Յէքքին մը:
— Մտի՛կ ըրէ. երեք Յէքքին, վինս ու
ջորիս թէ որ տաս, վարդուհին քուկդ
կըլլայ»:

— «Շատ է, բա՛րեկամ: Բայց, ցու-
ցընելու համար թէ քեզ կսիրեմ և թէ
քեզի պէս քաջ մարդու մը աղէկ ըլլա-
լուն գործակից ըլլալ կուզեմ, ուզածդ
պիտի տամ»:

Ասանկով վարդուհիին արժէքը սեպ-
ուեցան, երեք Յէքքին, վին մը ու ցած
կենդանի մը:

Երբ իրեն խնացուցին որ ա՛լ անկէ ե-
տեւ Նիքօլասին պիտի հետեւէր, խեղճ
աղջիկը, ողորմագին աղաղակներ փր-
ցուց, հօրը ոտքը նետուեցաւ ու երգ-

ու բնցուց ար չմերժէ զինքը . բայց այն քարասիրտ ու անգուժ մարդը , չոր ձայնով մը այսպէս պատասխանեց .

— Ինչօ՞ւ այդպէս կուլաս , փոքրիկ տխմար . Նիքոլասին հետ դնա . անոր հետ աւելի երջանիկ կըլլաս , քան թէ ինձի հետ . աղաղէի մնունդ պիտի գըտնաս , քու նոր հայրդ ինձմէ աւելի բւտակ կվաստիկի . Եւ առանց աւելի նըկատելու անոր , առանց գրկելու անդամ , ելաւ պարտէզէն , առաւ վիտը , գնաց շորին ալ գտաւ ու ճամբայ ինկաւ :

Վարդուհի սլաօվ շեցուց օդը , տեսնելով իր անարժան հայրը որ կհետանար , և որ զանէ մխիթարական խօսք մ'ալ զօրցելու հաճութիւն չէր ցուցուցած :

— Հայր իմ , կպօռար , որչափ հեռուէն որ կընար ընել աւել , զաւակդ կը ձգես . Ինչ պիտի ըլլայ ան առանց բեզի . :

Բայց ան պընձէ սրտով մարդը աննըւոյթ եղեր էր , և Վարդուհի մնաց Նիքոլասին և Բեռքէթիւին քով , որ պարտապ աեղ փորձեցին սիրտը առնել .

լու , Նիքոլաս՝ իր մասնին ու ճիտի շրջթայն նորէն իրեն դարձուց , բայց սղորմելին չէր . դարբեր հայրը կանչելէն , ինչ և իցէ , խաղարկուն պանդուկը ձգեց , և Վարդուհի պարտաւորեցաւ ետեւէն երթալու : Ճամբան Հերմիմոսին պատահեցան՝ որ իր ջարիին վրայ հեծեր էր . Վարդուհի թեւերը երկնցուց և զինքը իրեն օգնութեան կանչեց , բայց այն բարբաբոսը դարձուց աչուրները մէկ դի՝ որ դաւակը չտեսնայ , և չճանչցողի մը պէս անցաւ դնաց :

Անանկ մէկէ մը , որ իրեն բեռ կը սեպէր , աշատած , շարունակեց իր դատարկապարտ ու անտանձ կեանքը , վասըն զի ալ մէկը չիկար որ զինքը նեղէր . Անոր հակառակ , Վարդուհի խիստ թշուառ կեանք մը վարեց , որ ալ անտանելի կըլլար՝ քոնի որ լաւ ևս կը ճոնչնար այն վատաղ իները , որանց զինքը՝ իր հայրը ծախեր էր :

Չանային խոտամունքներով սիրտը վատարկել , աշխատեցան արհեստին գաղանիքներուն վարժել , գողտթիւն տովրեցընել իրեն : Դեռահասակ կոյտը մերժեց միշտ սյս տեսակ մեղքերը , և

յանդ խնանեց ալ տիրււթանքը իրենց այս
դէշ վարման քին համար, որ շատ ան-
դամ իրեն գաւազանի հարուածներու
և նախատանայ պատճառ եղաւ : Վա-
տաբարդի կը բոլոր այս նեղութիւնները,
ամէն դովեոսէ վեր հաստատու թեամբ
ու համբերութեամբ քաշեց, դիմացաւ,
և շատ ատեն իր վատ հաղածիչները զի-
նաթափ ըրաւ : Նիքոլաս գոհ կը ըլլար այն
քիչ մը բանով որ վարդուհին կը վատար-
կէր աւաներուն առջին երգելով : Կյու-
սար որ ժամանակն ալ իրենց տուած չար
կրթութիւնը, աչքին առջին եղած չոր
օրինակներուն հետ միանալով, վերջա-
պէս զինքը դէշ ճամբաւ պիտի խոնար-
հեցընէին :

Բայց դժբաղդ աղջըկանը վիշտերը ե-
ւելցնողը, բոլոր կրօնական օգնութիւնէ
զուրկ մնալն էր : Բարեբաղդաբար մօրը
մեռնելէն քանի մը ամիս առաջ իր առա-
ջին հաղորդութիւնը առած, ու փառա-
ւորապէս խօսք տուած էր Աստուծոյ ո՛չ
երբէք առաքինութեան ճամբէն խոտո-
րելու : Աստուած իր հոգւոյն ու խոսքը
ընդուներ էր և զօրութիւն պարգևեր էր
անոր որ այսչափ վշտայ ծանրութեանը

դ խնանայ : Բաշոր աղօթքը ծածուկ կ'ը-
նէր : զիշերվան լուսնութեանը մէջ կը բա-
նար սիրտը Աստուծոյ առջին ու յաւերը
կը պատմէր անոր : Իրենին չափ հաստո-
տուն առաքինութիւն մը պէտք էր որ
դէմ կենար այսչափ, իրեն՝ չար գործե-
լու համար արուած գայթակղութիւն-
ներուն և պատուէրներուն :

Բայց Աստուած, որ ոչ երբէք իր օ-
րէնքին հաւատարիմ ըլլալ ուղղները ե-
րեսէ կձգէ, իր սղաշարանող վահանո-
վը պարսիտից և պահեց զինքը ամէն
կողմէն իրեն պատրաստող սրտգայթ-
ներէն : Իր հզոր բաղուկը զօրացուց շեղճ
աղջիկը, որ բարուցի ճանապարհին վրայ
հաստատ մնաց :

Գլխաւորապէս վարդուհին աւուղ-
ջութիւնը արուեցաւ՝ զլուխը միայնած
թշուառութեանց պատճառաւ : Բայց
իր անգութ պահապանները անանկ մը
կհակէին վրան որ անկարելի եղաւ միտ-
քը դրածը գործադրել : Ուստի Աստու-
ծոյ միտոյն դրաւ իր յոյսը, անկէ միտոյն
օգնութիւն յուսալով, վասն զի մարդիկ
զինքը երեսէ ձգեր էին : Այս սրտինե-
ղութեան տոններուն մէջ, իր մօրը

մեռնեցաւ աստն ասած խրատները յիշեց, ու սիրտ տուաւ : Այլ էր քայէր, այլ կքովտէր այն մարդոց ետեւէն որ զինքը այնչափ ծանր լուծի մը տակ կը ծառայեցընէին, և որ կլանային մեղքին լուծին տակ ձգել զինքը : Օրէ օր ուժը կպակսէր, և կվախցընէր որ չըլլայ թէ ինչայ հիւրնգնայ :

Գիշեր մը՝ շարժական խումբը ընդիլ մը մօտերը հասաւ : Նիքօլաս և մերձակայ գեղէն բան մը գնելու պատրաստ կաւ : Իր կինը՝ Վարդուհին և Յովակիմը ձգեց : պատարելով որ իր հասկըցուցած մէկ տեղը սպասեն զինքը, որ և երեքըն ալ խառտոցան :

Կէս գիշերուան մօտ եկաւ, մեծ կապոյ մը շարկած : Ամէնքը ճամբայ ընկան : Նիքօլաս անտէք խիտ անտառի մը մէջ խօթեց, գրեթէ անկոխ ճամբայներէ : Հազիւ թէ քանի մը քայլ ասած գացեր էին երբ իրենց ետեւէն շուներու հաջելու ձայներ լսուեցան : Նիքօլաս կը կենայ, ակամօ կը կախէ, և հրացաններու ձայները իմոյց կու տան որ կտեւէն ընկեր են :

Կնիկ, կրտէ ցոմ ձայնով, ետեւնուս

ընկած մեզ կը փնտռեն : Արարցընենք մեր փախչելը : չէ նէ կը կորստ ինք — Բայց ի՞նչ ընենք այս փոքրիկ հիւանդ աղջիկը : չի պիտի կրնայ հեռերնիս փախչել : Թէ՛սը վրայ հասնին, մեզ ձեռք կուտայ, ու ետքէն կեանքերնիս կախաղանի վրայ կը լըմընցընենք » :

Վարդուհին կը դառնայ ու բուռն վր կը ապառնայ որ վազցընէ, խեղճ աղջիկը անյուսալի կերպով կլանայ, բայց չի կրնար փախտաականներուն ընկերանայ : Խեղճը ալ չուտ քարեցնել չի կրննալուն վրայ կատաղած, կը փորձէ քաշ կրուտել : բայց Վարդուհին ծունկկընները կծռին ասկը, ու յոգնութիւնը կը յայթէ : Երջն կէտին, Նիքօլասէն յիշմ հեռու հրացանի ձայն մ'ալ կը լսուի : — « Փախիր ազատէ՛, կրտէ կընկանը, ու թո՛ղ աս վտըր մուրացիկը » :

Եւտոյ շուտ մը Վարդուհին դառնալով և յուսահատելով ալ զսնի ասած տանելու, Նիքօլաս կը հրէ կնիտէ սորմ մեկին խորխորատի մը մէջ ու մեծ քայլերով կվազէ կերթայ, գէպ ՚ի Բէէքէթիւի և Յովակիմին փախած կողմը : Գողցած կտոյայն ալ աղիչ խորխորատի մը

մէջ կը նետէ, որ ետեւէն չի հասնին, ու
ասանկով կ'ազատի վերջապէս իր ետեւէն
եկողներուն ձեռքէն որ զինքը բռնել
կուզէին :

ԳԼՈՒԽ Ե.

ՄԵՆԱՍՏԱՆ ՄՏՆԵԼԸ

Վարդուհի խորխորատին մէջ ինալու
ատեն ճանաչողութիւնը կորսնցուց, և
այն վիճակին մէջ անցուց զիշերոյն մէկ
մասը : Երբոր խելարեքեցու, աչքը շատ
ատեն թափառեցան այն ահեղ փոսին
մէջ առանց ճանչնալու : Օղնութեան
կանչեց, բայց եկող մը չեղաւ որ զինքը
մխիթարէր :

Երբ արշաղոյսը երեցաւ, ջանաց խոր-
խորատէն դուրս ելլել, և մեծ աշխա-
տանքով վերջապէս այն փոքր ճամբայէն
զինքը պատող ահապին միջոցէն ցատ-
կեց ելաւ : Մինակ, տմենուն երեսէն
ձգուած, գլուխը վիրաւորուած, ապա-
ռաժի մը վրայ նստաւ, իր ախար բաղ-
դին վրայ խորհելով : Յանկարծ անտա-
ռին տերեւներուն շրջիւնը կլսէ, բարբ
անդամները կը դադան, վախնալով որ

չորրայթէ, վայրենի դաղան մը կամ՝ Նի-
քորտի մէկ լրանող ըլլայ : Բայց իր խը-
ռովութիւնը անցաւ երբ տեսաւ որ՝ որ-
տողի գրեհառով մարդ մը դէպ ՚ի իրեն
կուգար : Ս. յն մարդը հարցուց թէ ի՞նչ
կընէր հոն, ինչպէս այն տեղ եկեր էր,
և ե՛րբէն ՚ի վեր այն մենաւոր տեղը կը
գըտնմէր :

Վարդուհի պարզութեամբ մը իր վի-
ճակը նկարագրեց : Մարդը գլուխը շար-
ժեց և երկար ատեն հարցմանքներ ը-
բաւ որ տեսնէ թէ խօսքերը իրարու կը
հակառակին : Վերջապէս ապահով ըլ-
լալով որ ըստմենը բոլոր ճշմարիտ են,
թեւէն բռնեց, և կուսանաց մենաստան
մը տորաւ որ անկէ շատ հեռու չէր, և
արբատուհին խօսարանը կանչել տուաւ
որ ըրած անակնկալ գիւտը իրեն իմացը-
նէ : Թշուառ աղջկանը երեսին վրայ նը-
կարուած անկեղծութիւնը արժանաւոր
արբատուհոյն գութը շարժեց : Վար-
դուհին վտանքին հիւանդանոցը մտցուց,
և հիւանդկալ քոյրերու խնամոյր յանձ-
նեց :

Գեռահաս աղջկիկը՝ հանդտեան և
մանաւանդ մխիթարութեան կարօտ էր :

այս բարեպաշտութեան և առաքինութեան օթարանին մէջ ամէնը դտաւ : Տասն և հինգ օր անկողինը կենալու հարկադրեցաւ : Այս փոքրիկ միջոցին իր գեղեցիկ հողին իրենց ճանչցընելու առիթ ունեցաւ . ասով բոլոր քոյրերուն սիրաբիրեն ձգեց : Այս ասունին մէջ թագաւորող անվկանդ ու գորովալից բարեպաշտութիւնը , երջանկութիւնն ու խաղաղութիւնը տեսնելով սիրաբը շինուած ըզգաց : Բարէ , որչափ երջանիկ պիտի ըլլար թէ՛սր կարենար հոն կենալ , և իր օրերը կենդանւոյն Աստուծոյ խորաններէն լին շուքին տակը անցընել , այն Աստուծոյ , զոր հոգւոյն բոլոր եռանդովքը կը սիրէր : Ինչ երջանկութիւն պիտի վայելէր , թէ՛սր , այն մենաստանը անուշահատ առաքինութեանց բուրոյթներուն քաղը հասովը հրաւիրուած , կարող ըլլար ինք ալ տիրաջը հարս ըլլալ , և զոհել նստիւն իր անձը անոր , որուն քաղըր է մարդկանց հետ բնակիլ : Բայց առանկ մեծ երջանկութեան մը փափաքիլ չի համարձակեցաւ , անարժան սեպեց ինքզինքը այսպիսի ընտրութիւն մը ընելու , ու թէև իր հողին կ'ըսէր իրեն

թէ , լաւ կրնար ծառայել Աստուծոյ ամենայն սիրով , բայց իր հասակը կարծես թէ այսպիսի վիճակի մը վրայ խորհելու մտածմունքն ալ կ'արգիլէր իրեն . ուստի ստիպեց ինքզինքը որ այն խորհուրդը մտքէն դուրս հանէ :

Երբ առողջութիւնը և ոյժը տեղը եկան , վայրկեանէ վայրկեան կըսպասէր որ վանքէն ելլելու թոյլտուութիւն ըլլայ . մէյ մ'ալ օր մը արբանուհին հետը խօսելու եկաւ : Վարդուհի , որ ներքին մէկ ձայնին հնազանդելով , անոր սաքը նետուեցաւ ու երդուընցուց որ զինքը չի ճամբէ . վասն զի կը նուիրէր իր անձը որտի մտօք աշխատելու որ Ս. միաբանութեան օգտակար ըլլայ , դասականաց պարուն հետ երգէ , և մէկ խօսքով արբանուհին դոհ ընելու համար ձեռքէն եկածը չի խնայէ :

Որովհետև ամէնքը լաւ ճանչցեր էին զինքը , այնչափ աւելի դիւրաւ հաւանեցան իր առաջարկութեանը զիջանիլ , որչափ որ կը վախնային զինքը ճամբելով նորանոր վտանգներու ենթակայ ընելու : Ուստի հաշուըցուցին , մենաստանին ներսը փոքրիկ սենեակ մը տուին , այլ և մի-

անձնու հիներուն սեղանը անդամ ընդու-
նեցին . մէկ խօսքով իրեն երջանիկ ըլլա-
լուն տէր եղածներէն բան մ'ալ չի մոռ-
ցուցաւ : Թէոր վարդուհի՛ սյաչափ
Վերմեռանդ օթարանի մը մէջ, ուր ամեն
մարդ զինքը կը դիտէր, երջանիկ էր,
միանձնու հիներն ալ իրենց կողմանէ ա-
նոր բարի վարքը տեսնելով քիչ գոհ
սիրտ չունեցան : Եւ իրացընէ անհնա-
րին էր որ ուրիշ մէկը աւելի անկեղ-
ծութիւն, համեստութիւն, աւելի սի-
րայիր աստուածադատութիւն և շուտ
հնազանդութիւն ցուցընէր, քան զայն
որ վարդուհի կերեցընէր ամէն սարա-
գայներու մէջ : Սոց և վարձութեան օ-
րերն ալ մշտապէս անցած կը թուէին
թշուառ օրիորդին համար : Այս առա-
քինի կանանց մէջ, որ այնչափ կարեկից
էին իրեն, նոր կեանք մը վարել սկսեց
էր : Անբաւական կը թուէին մը առած
ըլլալուն, միանձնու հիները սովորեցուցին
իրեն բոլոր ինչ որ կը վայէր զիսնալ
դեռ ահա անձի մը . դիւրամարդ աչա-
կերտու հին ալ իր վարժու հիներուն բազ-
ձանացը հաստատ ջանասիրութեամբ մը
պատասխանելով, քիչ ատենի մէջ շատ
գերազանցեց՝ ամենուն յոյսէն վեր :

Արքայտու հին այնչափ աւրախացաւ վար-
դուհիին ցուցուցած յարմարութիւնե-
րուն որ մեծ գորովանօք կը սիրէր, և
բոլոր կորուզութեամբը կ'օգնէր իր սր-
դեղ ընն (կը հաճէր այսպէս կոչելու) բը-
նակուն յատկութեանցը և առաքինու-
թեանցը բացվելուն : Ուզելով որ իրեն
աւելի մտա ըլլայ, և այն դազարիկ ծագ-
կին վրայ աւելի մեծ խնամքով հսկէ, իր
խոցին քով խօսց մը առաւ անոր, և ող-
ջին ժամեր կանցընէր հետը . — « Բեր
տանը համար վարդ մը, ըսաւ օր մը Ս.
միտքանութեան, և երկինց համար հը-
րեշտակ մը պիտի մեծցընեմ : Այս օրի-
որդը օր մը մեզի մեծ պատիւ պիտի բե-
րէ, Աստուած զինքը բարձր սրբութեան
մը հրաւիրէ » :

Օր օրուան վրայ այս գաւառիկութիւնը
ճշմարտիլ թուեցաւ . վասն զի վարդու-
հիի քանի որ տարիքը մեծցաւ, զխոտ-
թիւնն աւ բարեպաշտութիւնն ալ եւել-
ցաւ : Քանի քանի անդամ իր համեստ
բնակարանին մէջ խաչելութեան սաքը
ընկած գոռն զինքը, ուր քաղցրիկ աղ-
ջունք կը թափէր, և շնորհակալութիւն
կը մատուցանէր Տիրոջը որ վրան զիտ-

լով, շնորհք ըրեր ու այն Ս. օթարանը
առաջնորդեր էր զինքը, ինք զինքը եր-
կրնքին մէջ կը կարծէր, ու չէր բառակա-
նանար՝ Աստուծոյ իրեն շնորհած բարե-
կացը համար գոհութիւն մատուցանե-
լէն, Բայց այս երջանկու թեան քովիկը,
ուրիշ ազդու խորհրդածութիւն մը կ'ար-
թընար սրալին մէջ, և այն էր իր թըշ-
ուառ հայրը. — « Արդեօք ի՞նչ եղած է,
կ'ըսէր երբեմն ինք իրեն, կ'զգիին ո՞ր կող-
մը կը ջի արդեօք, ի՞նչ կ'ընէ. երջանիկ
է արդեօք » : Մօրը մեռնելու ատեն ը-
րած խօսքը՝ թէ ո՞չ երբէք հայրը մինակ
ձգէ, կտպաւ որէր մտքին մէջ : Ան առե-
ինք զինքը՝ այն խօսքերը չի պահելուն
համար, կը յանդիմանէր. և մէկ անգա-
մէ աւելի փորձել ուղեր էր փախչիլ մե-
նաստանէն որ կ'զգին պտըտի, ու վատա-
բախտիկ Հերոնիմոսը գտնէ :

Արբասուհին որ շատ առեմնէ ի վեր,
վարդուհին սիրաբ սակն ու վրայ ընող
ցաւը նկատեր էր, օր մը իր արամու թեան
պաածաւը հարցուց իրեն : Գեռահաս օ-
ր իօրդը ամէն բան խօստովանեցաւ իրեն.
արժանաւոր վանամայրն ալ, չի կրցաւ
զինքը չ'յանդիմանել, ըսելով որ՝ ասօր

վրայօք հանդարտ ըլլալու էր. վասն զի
իր հայրը զինքը ծախելովը մերժած էր.
և թէ իր այն հասակին (իր հնգերեսաս-
ներորդ տարին սկսեր էր), յիմարութիւն
էր անձը վտանգի գնել, ու աշխարհս քա-
լել, այնպիսի մէկը վնասելու համար՝
սր իր զաւակը ուրացեր էր :

Պէտք եղաւ վարդուհի համոզուի՝ ը-
սելով թէ վանամայրը իրաւունք ունէր.
ուստի հերք սեպեց միայն խորաննե-
րուն ոտքին առջին սղբալ՝ այն չափէն
տւելի մեղապարտ մարդուն համար, և
թախանձելով խնդրել երկինքէն իր գար-
ձըն ու փրկութիւնը : Քիչ մը իր անհան-
զըստութիւնը խաղաղեցաւ : Ուստի նոր
եռանդով մը սկսաւ իր՝ գիտութեան և
առաքինութեան մէջ առաջ երթարուն
զբաղիլ, փափաքելով աշխարհէս ձեռք
քաշել ու անձը Աստուծոյ նա իրելու եր-
ջանկութեանը համիլ : Բայց իր ողջա-
կէզին ժամը դեռ չէր զարկած. այլ դեռ
նոր փորձութեանց հարցնեցուն մէջէն
պիտի անցնէր որ աւելի պայծառ, ար-
ժանաւոր երեւոյ անոր առջին, որ ին-
քըն է սրբութիւն գերադոյն, և որուն
առջին մարդկային առաքինութիւնները
ոչինչ են :

Արքատուհինն օր մը այցելու մը ունեցաւ, որ էր իր եղբայրը՝ Տօն Անդուան, Ռինալակի կանոն, Սպանիոյ թագաւորին ծառայութեանը մէջ բլրոյ սպարաւ պետ մը, սրուն իշխանութեանը սակն էր Անկիլլա։ Այս ազնուական պարոնը որ շատ տարիէ ի վեր չէր տեսած արժանաւոր արքատուհին, հեաը բերեր էր իր ամուսինը Տօնա Էլիզաբէթ, որ Բարթոլոմայիոյ քնտիր մէկ սերունդէն կլէնար, և իր վիքթօրիա աղջիկը որ գրեթէ վարդուհիւն հասակակից էր։ Վանքին մօտիկ պան մի մէջ ընտելեցուցին զիրենք, և ամէն պիտոյքնին հոգային որ տեղին քնտիրութիւնը զուարճալի ընծայեն իրենց։ Վարդուհի չի կրցաւ անձանօթ մնալ այս ազնուատուհանի գերդաստանին, և վաճառմանը իր յատկութեանցը վրայօք տուած գովեստները կոմսուհիին ներսի գին զանի տեսնելու ազդու բաղձանք մը արժարձեցին։ Ուստի ստիպուեցաւ անջեւելն ելլել, ամիկնն ալ նայն իսկ իր բերնէն ու զեց խնայալ իր թշուառութեանցը պատմութիւնը։ Վարդուհի այնչափ զգուշութիւն բանեցուց իր վարձութիւնները պատմելու ատեն, այնչափ համեստ

տութեամբ նկարագրեց քաջած վիշաբը որ կոմսուհին այլայլեցաւ ու լացաւ ալ։ Եւ ոչ մէկ կծու խօսք մը ըրաւ հօրը գէմ, որ իր բոլոր վշտացը պատճառն էր. այլ անոր հակառակ ջանաց զայն արդարացընել իր այլանդակութիւններն ու մտութիւնները բոլոր իր աւած գէշ կրթութեանը տալով։ Երբոր դուրս ելաւ, կոմսուհին ըսաւ իր լծակցին. — Վարդուհի հրեշտակ մըն է. անհնարին է որ ասանկ միացած գանուին կամ աւելի այնչափ խելք անմեղութեան հետ, և խոնարհութիւն մեծահոգիութեան հետ։

Գեռահասակ վիքթօրիան, ամենէն ուելի զմայլեցաւ Վարդուհիին վրայ, և խնդրեց իր հօր քրոջմէն որ հրաման տայ անոր՝ որ ամեն օր մենաստանէն ելլէ հետը տեսնուելու երթայ իրենց տունը, որ և շատ մը շնորհեց անոր խնդիրքը։ Շուտ մը այնպիսի սերտ բարեկամութիւն մը հաստատուեցաւ այս երկու դեռահաս անձանց մէջ որ, տեսնողը կըսէր թէ ի՞նչնդ ենէ զիրար կը ճանչան։

Վիքթօրիա անի և եռանդոտ կերպ մը ունէր, ու զուարթ և թեթեւ բնաւորու-

Թիւն մը : Անոր հակառակ վարդուհի
խաղաղ, համեստ ու առանց կեղծելու
ճանրաբարոյ էր : Գլխուն եկած վիշտե-
րը, ատենէ առաջ խելքը՝ դատումը հա-
սունցուցեր էին, ամեն խօսք կը կռէր,
ընելէն առաջ կմտածէր, և ո՛չ երբէք իր
բարեկամուհւոյն պէս երևակայութեան
բռնութեանը տեղ կուտար որ վինքը յա-
փրչտակէ : Թէև այսչափ սարբեր յօժա-
րութիւններ ունէին, այսու ամենայնիւ
այս երկու գեռահասակները այնչափ
միացան իրարու հետ, որ երկուքը իրա-
րու քոյր կը կարծըվէին : Ամբողջ ժամե-
րով միատեղ կը պտըտէին, կիսաղային,
կերգէին, և իրենց մէջ կը բաժնէին բո-
լոր այն դբօսանքները, գորտնք մենաս-
տանը, ու անոր ծովէն պզտի մղոն մը հե-
ռու բլրակի մը վրայ ունեցած սքանչելի
գիւրքը կը շնորհէր իրենց :

Կամն ու իր ամուսինը երջանկի կը սե-
պէին զիրենք, իրենց սիրելի աղջկանը
և առաքինի վարդուհիին մէջ հաստատ-
ուած սերտ բարեկամութիւնը տեսնել-
նուն : Շատոնց այն աղնիւ ամուսինները՝
վիքթօրիստիկն արժանաւոր ընկեր մը
տայու կփափարէին, բայց գեռահաս

մէկու մը վրայ չի կրնալով կայացնել ի-
րենց ընտրութիւնը, սպասեցին որ հա-
խախտամութիւնը մէկը ցուցնէ իրենց :
Վարդուհի՝ բոլոր ուզուած յատկու-
թիւնները կը թուէր միացնել վրան,
ուստի վճռեցին որ ուզեն զինքը աբբա-
սուհիէն : Ասիկայ՝ որ շատ կը սիրէր սրբ-
բուհին, նեղութիւն զգաց այս խնդիր-
քին հաճելու : Բայց չուզելով բան մը
խնայել եղբօրմէն, բանը վարդուհիին
առաջարկեց. ան ալ շատ ցաւ զգաց երբ
պարտաւորած տեսաւ իր անձը՝ ձգելու
այն տունը, ուր այնչափ վրդովմունքէ
ու ձախտրութիւններէ ետև երջանկու-
թիւն գտեր էր : Բայց որովհետև ինք
կամք չունէր և վճռած էր հնազանդիլ
ան ատեն իրեն մօր տեղ բռնողին ամէն
հրամաններուն, հաճեցաւ կոմսին ու ա-
տոր սիրելի կողակցին ետևնուն երթալ,
իսկին թէ հրաման առաւ որ ամէն տա-
լի սիրելի Ռեստին սոյցելութեան գայ,
որ և յօժարակամ շնորհուեցաւ, վասն
իւ կամն ալ ստէպ իր քոյրը տեսնելու
յամար գալու խօսք տուաւ : Վարդու-
ին Ս. միաբանութեան մնաս բարով ը-
նելու ատեն լսցաւ, և մանաւանդ իրեն

այնչափ աղէկ բնդունելու թիւն ընող վանամօրը վերջին բարեք տալու ամեն խօսք չէր գտնել որ անդից ունեցած պարտքերուն համար զգացած երախտադիտութիւնը մեկնէ ու խօսք տուաւ որ առ հասարակ իրենց երախտիքը չը մտնար :

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԱՂԵՏԱՍԻ ԴԻՊՈՒԱՐ

Շատ շարթ պէտք եղաւ անցնի մինչեւ որ վարդուհիին իր վանքէն հեռանարուն համար զգացած ցաւը հանդարտի : Շատ նեղութիւն քաշեց մինչև որ աշխարհի մէջ ամէնուն վարած կենցաղին վարժեցուց ինքզինքը : Վիքթորիա կմտնէր արեք զանի ու հանդարտել կը վարձէր : Կոմսն ու իր ամուսինը իրենց դաւկին պէս կը վարձէին հետը , վեքթորիա ալ քրոջ տեղ էր գրելը : Իրաւոր խանդաղատելու տեսարան մ'էր տեսնել , խեղճ ձկնորսի մը աղջկէր մեծ պարսնի մը տանը մէջ , աղնիւ դերդատտանի մը շնորհքներովը յրփանաց և այսչափ նկատողութեանց փոխորէն ամենէն աղ-

գու սէրն շնորհէ ու այնպիսի կերպեր որ բոլոր սրտերը իր կողմը կշահէին , կամբնար երեւնն , երբ իր ծնունդը , աղքատութիւնը , իր անցած վրդախնամները կը բողբատէր ան ատեն վայելած երջանկութեանը հետ , և իր խաբին խոնարհութեամբը , կճանչնար սր արժանի չէր՝ առատութեան , հանդստեան և հաճողից ճոցը այնչափ երջանիկ օրեր անցընելու :

Վարդուհի չի նմանեցաւ այն աշխարհատէր օրիորդաց , որ , պեսակ մը դիւրութեան վիճակի հասնելուն պէս , կը մտնան այն նսեմ առտիճանը որուն մէջը ծնած են , ու գերի կըլլան ունայնութեանց և կիրքերու , սյլ անոր հակառակ զիտցաւ պահել իր սերունդ այն վըտանդաւոր որագայթներէն զոր մեծութիւնները կպարզէն չափաւորութեան դէմ : Իր՝ Տիրոջը վրայ ունեցած վստահութիւնը կաճէր քանի որ տարիքը կը մեծնար ու կը սովորէր անոր երախտացը յարգը ճանչնալ :

Գիտցաւ ինք զինքը օգտակար ընել իրեն ընծայուած առատաձեռն հիւրնկալութիւնը փոխարինելու համար . իր

պարապ ժամանակներուն մէջ միշտ կ'աշխատէր, ու երախտագիրութեան պարտքը կը հատուցանէր: Նոյն խոկ իրեն ծառայող աղախիններուն հետ քաղցր ու բարի սրտիւ վարվելով, անոնց սէրն ու ակնածութիւնը ստացաւ, ու չի տեսաւ որ իր ելեւը ու գվէր մէկէ մը: Ամէն բան իր վրայ ազնիւ պարզութիւն մը կը շնչէր. բոլոր իր վարմունքը քրիստոնէութեան հի կոյտը կը յիշեցնէր. բոլոր գործքերը աստուածորոշութեան և առաքինութեան կօնք կը կրէին:

Օգոստոս անոյն վերջը մօտ էր. կումսը դոր իր դբադմունքները Պաւերմայ կը հրահրէին, ճամբու պատրաստութիւնները աեսաւ: Իր ամուսինը, աղջիկն ու վարդուհի հետը պիտի ընկերանային, Բանաւանդ երկու վերջինները շատ կուտխանային այս ճամբորդութեան վրայ, այն դեղեցիկ մայրաքաղաքին պաշտօնան ըլլող վարդուհի Սրբուհոյն սօախաբութեան հանդիսութեանը օրերուն ի յնար: Վիքթօրիա այս սօնալոծատը ետեր, ու շատ անգամ այնչափ եռանով խօսեր էր անոր վրայօք վարդուհին որ, ան ալ սկսաւ մեծապէս վա-

վաքիւ այն մեծ հանդիսութիւնը տեսնալու:

Պաւերմայ քաղաքը, որ մեծ նաւահանդիս մը, արքեպիսկոպոսարան մը, և հարիւր յիսուն հազար հոգիի բողմութիւն մը ունի, բերդաքաղաք մըն է, ուր ազնուակեանց մեծ մասը ու Սիկիլիոյ վախարքայն կրնակին: Այս մեծ ու շքեղ քաղքին մէջ շատ մը հասարակաց շէնքեր կան, հրատարակներ, եկեղեցիներ, և աղբիւ ընկեր կան հոյակապ: Ճամբաները լարերով ձգուած են և երկայնութիւնին նշանաւոր է. մէջերնին ամենէն մեծը Բնագարօ ըսուած փողոցն է, որ քաղքին մէջէն անոյնելով երկու մաս կը բաժնէ: Փոխարքային պալատը մեծ ու զարմանալի պարտէզ մը ունի: Այս պարսիս առջևի հրապարակին մէջ Ապանիոյ Դ Փիլիպպոս թագաւորին արձանը կար, պատուանդանի մը վրայ ուր իր յողթանակները քանդակուած էին, չորս դիւսաւոր Առաքինութիւնները ներկայացընող չորս պատկերաց մէջտեղ փորուած, բոլոր դեղեցիկ ճերմակ մտրմարիօնի վրայ: Այս հրատարակիւ աջակողմը, Հոգւոյն Սրբ-

բայ ըսուած մեծ հիւանդանոցը կայ, և ճահակուղմը Աթուանիստ մեծագործ եկեղեցին: Ե այն ֆաստարո փողոցին ուրիշ մէկ հրապարակին վրայ, Ե կտրուող փնտակարին սղնձէ արձանը կը տեծուել մարմարինէ շքեղ պատուանդանի մը վրայ, և քիչ մը առաջ Բիսուսեանց մեծաշէն դպրոցը: Սուրբ Մատթէոսի մեծագործ եկեղեցին նոյն փողոցին գէտ 'ի քառուղին շինուած է, զոր կը քառէ նոր ճամբայ կոչուածը, որ ֆաստարոյէն ետև Պաշէրմեցին ամենէն գեղեցիկ փողոցն է: Մնացեալ փողոցներուն շատը այս երկուքին մեկուն կհանէ, և քառուղիին չորս անկիւնը սրալատ մը կայ, աղբիւր մը և արձան մը հարողա Գ. Փիլիպպոս Բ. Փիլիպպոս Գ. և Փիլիպ Գ. Սղանից կոյսերաց: Արդարութեան պալատին եղած մեծ հրուպարակին վրայի Աղբիւրը երևելի գործ մը սեպուած է. որ նշանաւոր է մանաւանդ իր մեծութեամբն ու մեծածախ ճարտարապետութեամբը: Այս քաղքին մէջ ամէն բան մարդս կը զարմացնէ, կզմայլեցնէ, կը հրապուրէ. ուստի թող դատեն թէ ի՞նչ աղաւորութիւն ըրած պի-

տի ըլլան դեռահասակ և անբիծ վարդուհուոյն վրայ:

Պաշերմեց համեւուն պէս, վարդուհի անոր հրաշալիքները զննելէն չէր կըշտանար: Բոլոր փողոցները՝ տօնավաճառին պատրաստութեանցը դրողած դորձաւորներովը լեցուն էին: Ամէն դի յաղթական կամարներ, բրդունք, դալարիներէ կթողներ կրարճրացնէին: Տուները գեղեցիկ ծաղկանկար դարգերով, ծաղկեայ և բաղեղան պսակներով զարդարուած էին. փողոցները դալարիներով և մամուռով ծածկած՝ յափշտակիչ տեսիլ մը կը ներկայացընէին և կը թուէր թէ կերպարանափոխ եղեր էին պարտեզի մը ուր ամէն բան գեղիսութիւն և ուրախութիւն կը շնչէր: Բայց այս տեսարանիս շքեղութիւնը կաւելցունէին, մանաւանդ այն մեծ քաղքին լնակչացը և ընտը տղաւորուած, դոհութիւնն ու երջանկութիւնը: Այս կրօնասէր ժողովուրդը այսպիսի պարագայի մը մէջ կը հասկընէր թէ ի՞նչ մեծութիւն կեւեւցընէր տօնին պայծառութեանը՝ այն պաշտպան Արուհուոյն որուն կջանար յիշատակը պատուել:

Վիքթորիա և Վարդուհի անհամբու-
 թեամբ տօնին օրը կըսպասէին : Վեր-
 ջագէս եկաւ և անտու եղած չեղած ,
 մայրաքաղաքին բաղնաթիւ եկեղեցեաց
 զանգակներուն ձայնը , ու հրազինուց
 սրոյտումը իր պայծառ արշալոյսը աւե-
 տեցին : Բաղնաթիւ խումբ մը , ծովու
 սօրիքներու նման , փողոցները կ'պտտէր ,
 և ամէն վայրկեան Մրբուհոյն պատ-
 կերքին առջին կկայնէր , որ հազար տեղ
 դրուած կար : Ճերմակ զգեստ հագած
 օրիորդներ պար կը ձևացնէին ու ջեր-
 մեռանդ երգեր կերգէին այն դեղեցիկ
 թափօրի սեղաններուն առջին , որ դը-
 խաւոր փողոցներուն անկիւնները շիներ
 էին : աղաք ու բախաղին խումբեր կաղ-
 մելով այլ և այլ գոյնով փոքր գրօշակ-
 ներ կշարժէին օդոյն մէջ , ամէն դի ջեր-
 մեռանդութիւնը տարածուած էր : բայց
 այս ամէնը հանդէսին յառաջընթացներն
 էին :

Երեկոյեան ժամը 5 ին սկսաւ հանդի-
 սաւոր թափօրը որ Գաստարօ գեղեցիկ
 փողոցէն անցաւ : Գունդ մը ձիաւոր ղօ-
 րաց , քնարահարները զլուսնին առած ,
 ընթացքը բացին : Ետեէն կու գային կար-

գաւ վիճակին և քաղաքին զինուորա-
 կան ու քաղաքական պաշտօնատարնե-
 րը . ասոնց ալ կհետեւէր անթիւ բաղ-
 մութիւն մը եկեղեցականաց՝ փառաւոր
 զարդերով : Վարդուհիին վրայ կարծես
 թէ խորունկ ապաւորութիւն մը աւելի
 ընողը ան էր որ՝ բաղնաթիւն մը աւե-
 սաւ պատկառելի կրօնաւորաց այլ և այլ
 կարգէ , որոնց խիստ պատմաճանր ,
 զարմանալի կերպով կրնդ դիմանար ա-
 մէն դի տեմնուած զեղխութեան հեա :
 Միայնութեան այս որդիքը , տարին եր-
 կու հեղ միայն իրենց բնակարանէն գուրս
 կելլէին այսինքն Մարմնոյ և Արեան
 Տեառն օրը և Վարդուհի Մրբուհոյն
 հանդէսին ատենը : Անոնց վիճակը , ի-
 րենց խորին ջերմեռանդութիւնը , ճա-
 կատներնուն վրայ նկարուած Աստուած-
 պաշտութիւնը կապացուցանէին թէ
 աշխարհիս վրայ մեռած էին , և թէ զի-
 րենք ծածկող խոշոր աստին՝ պատուոյ
 համար արուած ընդամայն տխաղօս մը
 չէր : Շատերը նեղութեամբ կը քայլէին
 և խորքին ու խարաղին տակ ճերմկցած ,
 կարծես թէ ալ այս աշխարհիս մարդ իկը

չէին . Կրնար մէկը անանք երկնաւոր հոգիներու սեղ սեպել , որոնք իրենց փառաց օթարանէն ելած . քանի մը բուպէ մահացուաց հետ խառնուելու կուգային : Սչ ղրնին երկիր խոնարհած ընդհանրահան բորքսքմանց մասնակից չեղան , և խորին մտածութեանց մէջ ընկզմած : Երկնից վրայ միայն զբողիլ կը թուէին : Ասոնց ետեէն կուգար յաղթանակին կառքը , որուն ամփիթէատրոնի նման զարմանալի շէնքը ամէնուն զարմանքը իրեն կը ձգէր : Ս,յս կառքը եօթմանասուն ոտք բարձրութիւն , վաթսուն ոտք լայնութիւն և ութսուն ոտք երկայնութիւն ունէր . և դրեթէ բոլոր շէնքերը կանայնէր բարձրութեամբ : Իրարու վերայ գրուած ճեմելիքներէն մէկուն վերայ երաժշտականաց պարմը և միւսայն վրայ քնարահարաց ուրիշ պարմը կեցեր փոփոխակի կերպէին Սքբուհայն գովեստները հանդիսացնելու համար : Երկրորդ ճեմելեաց վերի գին մեծ ախորժանօք շինուած գեղեցիկ մատուռմը կար , սիններով զարդարուած ու մեծաուորժ յարկու մը պակուած , որուն տակ Սքբուհի վարդուհայն արձամթի

արձանը գրուած էր : Ոսկեպօծ կապրներուն , մարդարտէ պակններու , զըմբուխաներու և հազար ուրիշ այլ և այլ զարդերու փայլունքէն կառքը կը շողշողէր : Սրևը որ հեղեղի պէս լոյս կթափէր այս հոյակապ մահարձանիս վրայ , հրաշալի տեսիլ մը կը ձևացընէր որուն փայլուն կրակներուն վրայ նայելու մեծ նեղութիւն կը կրէր աչք մը :

Կառքը կը քաշէին հարուստ վերարկուներով զարդարուած 36 հատ ուժով շորիներ , որոնց վրայ մեծագին զդեստներ հազած 28 ձիավարներ հեծած էին , և լայն գլխարկն շոյլամի փետու լնկբով զարդարուած էր :

Կառքը այս մեծ ճամբայէն խիստ ծանրը կը քաշէր . այնչափ հանդիսականաց խումբը մեծ էր : Բայց այս ահաղին բաղմաւթիւնը միեւնոյն զգացմունքով վառուած էին , և այն էր նուիրել իրենց խորին յարգութիւնը Սքբուհայն մը՝ որուն խիստ շատ սնդամ հզօր պաշտպանութեան փորձը տեսեր էր . ուստի օրհնութեանց միտքան ներդաշնակութիւն մը ամեն կողմէն իր ներկայութիւնը կը բուրեւէր :

Հրապարակը հասնելուն պէս, պատ-
խառն առջին, թափօրը կայնեցաւ : փո-
խարքայն պատշգամին վրայ երեցաւ
օրհնութիւն ընդունելու համար պատ-
կառելի Արքեպիսկոպոսէն որ բոլոր սի-
րալիր ժողովուրդը օրհնեց, հրազինուց
որոտման մէջ տեղը : Անկէ ետե թափօ-
րը սկսաւ գէպ 'ի մայր եկեղեցին քա-
լել. և այն դեղեցիկ օրը, որուն յիշա-
տակը միշտ այնչափ երկար կը պահեն
Պալէրմիցի բնակիչքը, ընդհանրական լու-
սաւորութեամբ մը վերջացաւ :

Վարդուհի տեսնելով իր պաշտպանին
տրուած պատիւները, այնչափ երջանիկ
էր որ չի պատմուի : Իր ամբիժ հողին
կը բացուէր երբ կը տեսնէր այս այնչափ
գորովաշարժ ու ծանր հանդէսը : Սրտէն
չտրհակալ եղաւ Աստուծոյ որ կհաճի
պսակել երջանկաց ընակարանին մէջ,
այն կայսր, առաքինութեանց օրինակը
և այն մեծ քաղքին պաշտպանը :

Հետեւեալ օրը մէկմ'ալ գնաց քալե-
լով, փաստարոյ փողոցը ստտելու կող-
տին և վիքթօրիական հետ : Չգենք զին-
քը քիչ մը առնն, թո՛ղ երթայ յափըշ-
տակի մնօք այն անթիւ առարկայնե-

րուն առջին որ իր կրօնական հետաքրք-
րութիւնը կարթեցընեն. և մտնենք
քիչ մ'ալ գինետան մը մէջ, ուր ասկէ
բոլորովին տարբեր տեսարան մը կըս-
պասէ մեզ :

Գլուխ Է.

ԱՆՉՆՈՒԻՐՈՒԹԻՒՆ ԳԵՐԲՆԱԿԱՆ

Այն փառաւոր հանդէսը որուն վրա-
յօք խօսեցանք՝ ամէն զիճակէ շատ մը
մարդ հրաւիրեր էր Պալէրմոյ : Շատ յա-
ճախուած գինետան մը մէջ խեղճ հազ-
ուած մէկը նստեր էր, քո՞ն ալ վին մը
դրուած : Հանդիտ խաղաղ՝ շիշ մը գե-
նի կը խմէր, սպասելով որ ժողովուած
բաղնութիւնը քիչ մ'ալ շատնայ որ, իր
նուազարանին թեւերը թրթոցընելով,
քիչ մը բան վաստակի : Յանկարծ, ոտք
կելլէ ու կասաղի վազեր մը նման կը
նետուի նոր ներս մտած մէկու մը վրայ :
Ճիտէն ամուր մը կը յափշտակէ, նայ-
ուած քովը ուտել կը ձեւացնէ, ու որս-
տացող ձայնով մը կը պօռայ :

— Կը ճանչնաս զիս, վաստանուն մար-

դասարանն : Ո՞ր սասանանն քեզ հոս կը բերէ» :

— «Ձգէ , Հերոնիմոսս , պիտի խղդե՞ս դիս» , կրտէ մէկալը :

— «Է՞ս . քեզ ձգե՞մ : Այո՛ , երբ աղջիկս ինծի դարձընես : Երկուքնիդ ալ շատ ատենէ ՚ի վեր վնասուցի . վերջապէս քեզ դտայ : Դարձու՛ր ինծի զաւակըս , Նիքոլաս . ատենն է , ինծի՛ դարձու՛ր զաւակս» :

— «Զաւակդ , և չե՞ս յիշեր որ շատ սուղ ծախու առի զայն քեզմէ . . . »

— «Ղուէ՛ , գազան՛ս , կը պօռայ ուժով մը Հերոնիմոս : Ինչո՞ւ միաքս կը բերես դուն իմ ամօթս ու քու վատութիւնդ : Զիս գինովցուցիր , վատանուն մարդ . և խելքս վրաս չունեցած ժամանակէս շահեցար , իս զաւակէս զրկելու : որ իմ մի միայն մխիթարութիւնս ու նեցուկս էր : Այս վերջինն է որ կըսեմ . զաւակըս սո՛ւր» :

— «Առաջ ստակս սո՛ւր . յետոյ կը տեսնուինք» :

«Ա. . ահա քեզի սուածէդ վեցանգամ տուելին» . — կրտէ ու լաւ լեցուած քօակ մը կը նետէ սեղանին վրայ : —

«Անօթութիւն ու ծարու քաշեցի , մեծամեծ զրկումներ ըրի անձիս որ այս դումարը ժողովեմ ու դարձեալ զաւակս ձեռք ձգեմ : Ե՞ն՛ւտ բրէ . սո՛ւր , կամ հիմայ քեզ կը խղդեմ» :

— «Աղջիկդ քեզմէ շատ աւելի երջանիկ է . և ա՛լ քու օգնութեանդ կարօտ չէ» :

— «Եւ ս՛ուր է» :

— «Վարդուհի մեռած է» .

«Ռ՛վ երկին աղջիկս մեռած է» . — ու շանթածիդ նայուածք մը նետելով Նիքոլասին վրայ , կրտէ . . . —

«Եւ դո՛ւն ես դո՛ւ միայն . թշուառակա՛ն , որ զանի մեռուցիր : Ռ՛վ աղջիկս . վրէժդ պիտի լուծե՛մ» : Յետոյ կատարի նայուածքով բաճկանին դրօշակէն՝ դաշոյն մը կը հանէ , ու կատաղութեանէն իրիկըրելով կը պօռայ . — որովհետեւ աղջիկս մեռեր է , դու ալ անոր ետեւէն գերեզմանն պիտի երթաս» : — Ու կմխէ կենսադրու գաշոյնը Նիքոլասին կուրծքը , որ խօսք մ՛ալ չըսած կզալարի ոտքին առջին :

— «Սպանողի՛ն վրայ . մարդաստանի՛ն վրայ . հասէ՛ք» , կաղազակէն հարիւ .

բաւոր ձայներ մէկ տեղ : Եւ փողոցին
մէջ պատող բազմութիւնը ահարեկ կը
կայնի որ տեսնէ թէ ո՞վ է մարդասպա-
նը , որ իր եղբօրը արիւնովը շողախեր
է ձեռվըները : Կոմսն ալ՝ որ այն կէ-
տին՝ վարդուհիին և վիքթօրիային հետ
անկէ կանցնէր , կկենայ : Պահապան
զօրքը կը դիմէ . մարդասպանը՝ որ փոք-
րիկ ընդդիմութիւն մ՝ աչքընէր , կապա-
նաւորակայներուն ձեռքը կը յանձնուի
ու գէպ ՚ի բանս կը տարվի : Բազմու-
թիւնը ճամբայ կը բանայ , ամէնուն աչ-
քը սպանողին վրայ հաստատուած է ,
երբ վարդուհի՝ որ ճամբուն վրայ կայ-
նած էր , կճանչնայ վատտրախափի Հե-
րոնիմոսը ու « ո՞վ ատէր Աստուած . իմ
հայրս է » , կը պօռայ և կը մարի կիսայ
կոմսին գիրկը : Այս տաղաղկան ձայնէն
առաջ եկած շարժումները Հերոնիմոս չի
տեսնէր , և կապուած՝ կապկպած բան-
տին ճամբան կը բռնէ :

Բայց ժողովուրդը կրտսերէ կոմսը : Չեն
գիտեր ի՞նչ մտածեն օրիորդի մը բերնէն
լսուած խօսքին վրայօք , որ այնչափ ա-
ղէկ հազուած ու թեւը մեծ պարոնի մը
տուած էր . չեն գիտեր ի՞նչպէս մեկնեն այն

աղաղակը , այն արագ այլայլութիւնը :
Ամէն մէկը մէկմէկ կերպ կը մտածէ ,
կերպ կերպ կասկածներ կունենայ , և
ինչպէս որ այս տեսակ պարագայներու
մէջ կ'պատահի , կոմսը հասարակութեան
խողարկութիւններուն առարկայն կըլ-
լայ : Հաղիւ թէ միջոց մը կը գտնէ բազ-
մութեան բարկութենէն աղատելու , որ
զինքը յանցաւորին մէկ վատ դաւակի-
ցը կը համարի , որ մեծ պարոնի մը ըզ-
գեստ հազած էր տեսչութիւնը խաբե-
լու համար , և զոր դեռահասակ օրիոր-
դին այլայլութիւնը մատնեք էր՝ չուղե-
լով : Ինչ և իցէ հանդիպած առջի տանը
մէջ մտցընել կուտայ վարդուհին , և ա-
նունն ու սրատուանունները ոլորելով ,
էր կտոքը փնտտել կուտայ , և վերջա-
պէս տուն կը դառնայ իր աղջկանը ու
եղեռնալից Հերոնիմոսին դժբաղդ զաւ-
կին հետ . բժիշկ կը կանչեն , ու եղկե-
լիին վրայ տալուած դարմաններուն և
խնամոցը միջոցաւ , վերջապէս կենդա-
նութեան կդարձընեն զինքը նորէն :
Միտքը վրան գալուն պէս , դրուցած
առաջին խօսքերը ասոնք եղան .

« Ո՞վ հայր իմ . իմ թշուա՞ն հայրս » :

կամը, ամուսինն ու Վիքթորիա լուսկէ մ'ալ քովէն չի զատուեցան, և համոզել ուղեցին զինքը թէ իր հայրը կարծած մարդը՝ կրնար անոր նման մէկը ըլլալ: Բայց ան պնդեց թէ չէր խաբուած, և թէ մարդասպանը նոյն իսկ Հերոնիմոսն էր:

— « Դժբա՛ղդ եմ եղեր, պօռայ. հայրը մարդասպան մըն է: Պէտք չէ՛ր երբէք որ՝ ես զան ձգէի: մօրս խոստայեր էի ես. ան թէ որ իս ձգեց, պէտք էր՝ որ ես զինքը ամէն զի վնասէի. ո՛չ. թէ որ ես հետը ըլլայի՝ ինք մարդասպան չէր ըլլար »:

Բայց կամը զիանալ ուղեբով թէ իրաւ յանցաւորը Հերոնիմոս Պէնտոթիթի՛ն էր, գնաց դատաւորները գտաւ: և տխրագին տեղեկացաւ թէ իրա՛ւ Վարդուհիին հայրն է եղեր: Աղջիկը յամառութեամբ հրաման ուղեց որ երթայ հետը բանտին մէջ տեսնուի. բայց չի կըրցաւ այս միտթարութիւնը ձեռք ձգել, վասն զի օրէնքը ասոր դէմ կկենար. սոյապի շնորհք միայն ըրին որ, հրաման տուին որ գրէ՛ Հերոնիմոսին թէ ան՝ որ ինք մեռած կը կարծէր, և որուն համար

այդ սպանութիւնը գործեր էր, գեռող էր, և իրեն հօր անդ ծառայող սգնուական Ռինալտի կամէն հիւրընկալութիւն ընդունած էր:

Գտնեցէ՛ք թէ ո՛րչափ մեծ եղաւ Հերոնիմոսին՝ զարմանքը երբ այս գիրը ընդունեց: Բայց այս պարագային մէջ լաւ հասկըցուեցաւ թէ անօրէնութեան մատնուած մարդը ի՛նչ առաիճան անբանութեան կը համնի. որովհետեւ եղեռնուէրը իր սպանութիւնը գործելուն վրայ ամենեւին ահաճութիւն մը չի ցուցուց, այլ ընդհակառակն գովեց ինքզինքը որ կրցեր էր վրէժ առնել այնպիսի մէկէ մը որ իր զուակը իրմէն յափշտակեր էր:

Վկայագրութիւնը՝ երկար չի տեւեց, գատաւորք Հերոնիմոսը մահուան դատաւարանցին: Կօծը այս տխուր լուրը մեծ ակնածութեամբ տուաւ խեղճ Վարդուհիին: Վարդուհին ինք գլինքը ա՛լ չի կրցաւ բռնել, կամին սարը նետուեցաւ, երգում տալով անոր որ մէջ մշանայ՝ դատաւորներուն քով երթայ ու Հերոնիմոսը մահուրնէ ազատէ. Վիքթօրիա, իրիւ ճշմարիտ բարեկամ, անօրհեա մէկ եղաւ սր հօրը սիրտը կակուղ:

ցընէ ու պարտաւորէ որ դասս պարտե-
լայն օգտաւէա միջոցներու ձեռք զար-
նէ : Կամը անոնց արցունքներէն խան-
դադատած , հաճեցաւ , և ձեռք ձգեց
իր հաւատարմութեամբ որ մահուան
պատիժը վիճակին բանտերէն մէկուսն
մէջ մշանջինապէս բանտարգելութեան
փոխարկեցաւ :

Անպատմելի ուրախութեամբ ցուած ,
պօռայ վարդուհի — « ս'վ ի'նչ երջան-
կութիւն . գոնէ հայրս պահելու միւլ-
թարութիւնը պիտի ունենամ , և կյու-
սամ թէ պիտի շնորհեն որ մնայած օրե-
րս անոր զսհելու միթիթարութիւնը ու-
նենամ » :

Կամը սղկան համար Հերոնիմոսը տես-
նելու հրաման ուղեց ու սուին : Ուղեց
որ ինք իր բերնովը իմաց տայ անոր թէ
մահուանէ խալըսած և պատիժը փոխ-
ուած էր : Սիրոյ թեւերուն վրայ թռչե-
լով բանտին մէջ մտաւ : Հերոնիմոս չի
կրցաւ աչքին հաւատալ , երբ մեծ ու
զեղեցիկ տեսաւ դարձեալ զայն , որ
յայտը կտրեր էր թէ մէյ մ'ալ պիտի տես-
նէ : « Ռ'վ հայր իմ , իմ սիրելի' հայրս ,
պօռայ . վերջապէս նորէն կը տեսնեմ

քեզ » : Սրտի առաջին զեղմունքներէն
ետեւ , Հերոնիմոս սյնպիտի խանդակաթ
կերպով մը' որ չէր երբէք ցուցուցած ա-
նոր' ըսաւ . « ի'նչ ուրախութիւն կըզ-
գամ , ա'ղջիկս , որ քեզ նորէն կը տես-
նեմ : Ուրեմն Նիքօրաս իսխարեր է ե-
ղեր , քեզի համար մեռած է ըսելովը :
Ընէ' նայիմ' մեր ահուելի բաժանումէն
ետեւ ինչե'ր եկան դիտուդ » :

Օրիորդն ալ շուտ մը պարզութեամբ
մը , թշուառութեանցը և բարձր բաղդին
պատմութիւնը նկարագրեց :

Հերոնիմոս , որ արդէն իր սովորա-
կան գգածմանցը դարձեր էր , պող ան-
տորքերութեամբ մը ախանջ կախեց , ու
պատասխան տուաւ որ մեծ ուրախու-
թիւն կըզգար զինքը դառնութեամբ լե-
ցուն կենցաղի մը ծայրը հասած տեսնե-
լուսն , և թէ ունեցած մէկ հատիկ միւլ-
թարութիւնը ան էր որ զինքը մէյ մ'ալ
տեսեր էր . և թէ մահը ուրիշ կողմանէ
զինքը չէր վախցընէր :

— « Բայց չը պիտի սպանուիս , ըսաւ
վարդուհի ուրախութեամբ , ես բուկե-
նայդ շնորհքը ստացայ » :

— « Եւ ի'նչ , կը թողուն զիս որ ապրիմ .

ալ գէշ : Եստ առեիկ կուգէի մեռնիկ :
 Պարերմայի դահիճը լաւ հմուտ է իր առ-
 ուեստինս . մէկ հարուածով մը գլուխս ու-
 ախըր տալին կը գբրեր , և ահա սմէն
 բան կը ըննար , երբ հիմայ դուցէ տա-
 կաւին քանն տարի դարչահաա բանտի
 մը մէջ պիտի թողուն զիս որ մաշխմ :

Վարդուհի այս կերպ խօսք լսելուն կը
 դողայ : Այցուենք կը փայլին աչքերուն
 վրայ . թշուառահանին դերկը կը նեա-
 ուի ու կըսէ . — « կեսնքը միշտ բարիք
 մին է . և Ստատած՝ որ , այս կերպ ան-
 դամների գործէ մը ետե , թէ որ դար-
 ձեալ ան քեզ կը չհարճէ , մեզ քերդ քա-
 շելուդ և տարախարս թեանք . զանանք
 չնչելուդ ժամանակ աալու համար է մի-
 այն » :

— Դուն ու զսմիդ սէս կը խօսիս ա-
 օրայխարու թեան և քաւութեան վրայ ,
 դուն որ մեծութեան մէջ կը լողաս , դուն
 որ դեռ չես ճանչնար կենայ վիշտերը , և
 որ չես կրնար երեւիացել բանտի մը նե-
 դութիւնները » :

— Հեադ պիտի դամ , հայր իմ , քո
 բաղդիդ մամնակից պիտի ըլլամ . հեադ
 անթմութեան ալ ծարստի ալ , տաքի և

պարի ալ պիտի դիմանամ . սմէն բանի
 հեադ մամնակից պիտի ըլլամ , և մինչև
 ի մահ չի պիտի ձգեմ քեզ » :

— Ե՛հ , բարբ սանք դեռահաս օ-
 բխարդի մը երազներն են : քո տարիքդ
 աւնեցողները գլուխու կը բոբբսքին չի
 դիտցած բաներնուն վրայ . բայց թէ որ
 բանը կատարելու մնայ , զարհուրանքէ դ-
 ետեա կը փախչէիր : Դուն . բանտին ա-
 հարկու թեանը դիմադրու ըլլաս . բայց
 նայ ինչ ինձի ընկերանալուդ ալ հրաման
 չը պիտի արաւի , երբ որ ուզելու ըլլաս .
 ուստի վերջ տուր երազներուդ ու քու-
 վէ . կեցիք քու կամսիդ քովը ու երջա-
 նիկ եղիր » :

— Հայր իմ , քեզի պիտի ընկերանամ
 վատահեղիր , աղջիկդ կարծածեդ շատ
 առեիկ քաջասերտ է , քովդ կենարու և
 ծերութեանդ հոգ ասանբու հրաման պի-
 տի առնէ : Այն որ դուն իր կարողութե-
 նէն վեր կը կարծես , ինք բանի տեղ չի-
 դներ . միայն թէ մօրը մեռնելու ասին
 անոր տուած խոստմանքը պիտի կատար-
 րէ : Ստատած իր ջանքը կ'օրհնէ , մի
 երկբայիր » :

— Ես արդէն ըսի թէ , գեղեցիկ ե-

րազ մին է աղ . երեւակոյցութիւնդ չխա-
րի . չես դիտեր որ ինչ վտանգներու մէջ
կը դնես անձդ : Ուստի արտաքսէ՛ ոյն
միտքերը . մէյ մ'ալ որ դուն բանտի մէջ
բնակելու համար ստեղծուած չես . սո-
ւիքդ ու սեռդ ասոր դէմ կը կենան :

— « Ան որ ինձի՛ քեզի ընկերելու միտ-
քը չնչեց . գիտէ նաև անմեղութիւնու
ամէն վտանգէ պահել . Յոյս անոր վը-
րայ է . գիտեմ որ մենք մեզմէ բոն մը
չենք կրնար . բայց գիտեմ ալ որ իր չը-
նորհօքը , դժուարին երեցածները կը-
գիւրանան :

« Բայց խենդի տեղ կը դնեն քեզ . »

« Հոգ չէ՛ . թող յաջալիս ես քեզ ա-
զատելու , և աշխարհ ազածն ըսէ վրաս . »
— Յետոյ գորովանօք գրկեց իր հայրը
ու քաջուեցաւ , կրցածին չափ շուտ ետ
դառնալու խօսք տալով :

Վարդուհիին առաջագրութիւնը բոր-
բոքման վայրկենի դրդում մը չէր , այլ
իր սիրտը երեն կըսէր թէ կրնար զայն
կատարել : Կենացը հեղինակին սիրովը
ուժ առած , ամէն բանի տոնելու պատ-
րաստուած էր , միայն թէ կարենար ա-
նոր օգտակար ըլլալ , վրան հսկել , մու-

րութիւններէն դարձնել , և առաքինու-
թեան ու կրօնից ճամբան բերել :

Այս քաղցր խորհուրդներով լցուած ,
տուն դարձաւ և հօրը հետ բրած տեսու-
թիւնը պատմեց : Կանը զարմացաւ երբ
օրիորդին յանդուգն առաջագրութիւ-
նը լսեց , և Վիքթօրիա արտասուեց :

Բոլոր ինչ որ բարեկամութիւնը , բա-
րիքը , դատուիը կրնային թեղաբերել ՚ի
դորձ դրուեցաւ Վարդուհիին դիտաւո-
րութենէն ետ կեցընելու համար . բայց
դիւցազնուհին բոլոր համոզմանց պա-
տասխանեց թէ — հոյրս է . չեմ կրնար
ձգել :

Կամը համոզիչ միջոյնները ալ լմնցուց ,
ու տասնի գերբնական առաքինութեան
մը վրայ զարմանքով լցված վերջապէս
համոզվեցաւ անոր պաշտպան կենալ ու
երթալ հրաման ուղեւ որ հօրը ընկերա-
նայ :

Փոխարքայն , որ Վարդուհիին՝ այն-
պիսի մեղապարտ հօր մը համար ունե-
ցած գերազանց անձնուիրութիւնը իմա-
ցաւ , մեծ զարմանք զգաց այսպիսի որ-
դիական գորովանաց վրայ ու սոսուց . —

•ինչո՞ւ ըստ օրրորդները վարդուհիին
չեն նմանիր» :

Հրամանը առանց դժուարութեան արբուեցաւ : վարդուհի և հայրը սաստկապէս յանձնուեցան պատերազմական նաւու մը նաւապետին , որ շատ մը ուրիշ յանցաւորաց հետ կը պարտաւորէր զսեննք Սիկիլիոյ անդիի ծայրը եղած մէկ բանար տանելու :

վարդուհի անձկութեամբ սպասեց ճամբայ ելլելու օրը : երկինքը օգնութեան հրախրելու համար , ստէպ եկեղեցի դնաց , բարեպաշտութիւնները նրուիրեց և հրեշտակային եռանդով մը ազօթեց Աստուածամանայ սեղանին առջին սրուն արիութեամբ նուիրեց իր ու հօրը անձը : Յետոյ դարձապից հրաժարական ողջոյններ տուաւ այն ազնուատոհմ՝ դերդաստանին որ այնչափ բարի հիւրասիրութիւն մ'ըրած էր իրեն , և քրոջը պէս սիրած վիթթօրիպէն լալով զասուեցաւ : կոներ լաւ լեցուած քսակ մը տըռուտ օրիորդին , խոստանալով որ նայն գումարը ամէն վեց ամիսը հեզ մը նստոգէ , և երդում ալ տուաւ որ երբ իր օչնութեանը կարօտ ըլլայ ամենեւին չի

քաշուի : վարդուհի ամէն բան խոստացաւ , և վերջապէս քաշեց փրցուց ինքզինքը եւ բարեբարացը գրկէն :

Ո՞վ կրնայ ստորագրել թէ ի՞նչ զգացումներ վարդուհիին սիրաբ տակն ու վրայ ըրին երբ որ աքսորատար նաւուն վրայ ելու : Նաւապետը՝ անոր դեռահասութեանն ու առաքինութեանը վայելուչ մեծարանքներովը ընդունեցաւ զինքը . բայց երբ որ զիւրյազնուհին՝ միատեղ չլիթայակապ դատապարտելոց երկայն շարին վրայ նետեց աչքը , զարհուրանքէն ետ ետ քաշլեցաւ ու չի կրցաւ իր սլալայլութիւնը պահել : Այս թշուառացելոց մէջ նստեր էր իր եղկելի հայրըն ալ : Ո՞հ , ինչո՞ւ ձեռքէն չէր դարդժբաղդ Հերոնիմոսին տեղը անցնիլ և կրել այն ծանր չլիթայն փոխանակ այն չուառականին՝ զոր իր սիրաբ կը յորդորէր միշտ սիրել :

Այն մարդասպանները , անամօթ նայուածքով մը , վերէն ՚ի վար չափեցին պարկեշտ կոյսը , չի դիմաւալով թէ անոր՝ իրենց մէջ զամուկը ի՞նչ կրնար նըշանակել . բայց երբ անտան որ Հերոնիմոսին կը մօտենար , որ՝ չիքօշտին ա

բիւնովը ներկած ձեռքերը սիրոյ համբարներով կը ծածկէր, զարմանաց աղափակ մը ելաւ իրենց՝ այնչափ տառնէ ՚ի վեր հայհոյանաց վարժուած բերաններէն :

— « Իրաւ շատ գեղեցիկ բան մըն է իրեն մասին, կըսէին ոմանք անոնց մէջէն, որ այսչափ անձնանուէր ըլլայ հօր մը համար. բայց այն այսչափ հոգեբուարժան չի թուիր » :

— « Ասանկ աղջիկ մը թէոր ունենայի, հիւսայ հօս չէի ըլլար » :

Վարդուհի նաւուն սգորմարտչիին ու նաւապետին մէջ տեղը նստաւ. առջինը ֆաբուշին կրօնաւոր մը ու շատ պատկառելի մարդ մըն էր. Հեքոնխոս որ այսչափ դիւցազնութիւն իր աղջկանը վրայ տեսնել չէր յուսար, ձեռքը անոր երկընցուց ըսելով.

— « Խօսքիդ վրայ հաստատ կեցար, Վարդուհի, դու Հեքոնխոսին արժանաւոր աղջիկն ես : Քու քաջարտութիւնը սիրտս կտրորէ ու ինձի նեցուկ պիտի ըլլայ » :

Յետոյ քահանայն քանի մը խօսք զուրջեց անոր, խօսեցաւ Աստուծոյ վրայ :

այն գթութեան վրայ զոր մեծ մեղաւորները վրանին կանչելու կպարտաւարին, և որ ո՛չ երբէք զանանք իր ծոցէն կը վըռընտէ : Բայց անարժան մարդասպանը հեգեմական ձայնով մը պատասխանեց :

— « Հիմայ ինձի հետ քրիստոնէական ընելու ատենը չէ : Թէ՛ որ կուզես ատեն տուն գաւթ մը գինի կամ օղի տալ, յօժարակամ՝ կընդունիմ՝ քեզ. անով խօսքերդ ալ աղէկ տեղ կընեն » :

Այս պաղ անբարեպաշտութիւնը հառաչանք մը փրցուց Վարդուհիին սրտէն՝ որ մեծ ցաւով հասկցաւ թէ իր հայրը ամենեւին փոխուած չէր տակաւին, թէ և ահաւելի վիճակ մը կըսպասէր զինքը : Բայց նաւապետը սաստիկ յանդիմանութիւն մ՝ ըրաւ անոր և բոլոր նաւաղներուն առջին իմաց տուաւ որ ո՛չ երբէք հրաման կուտար այսպիսի խօսակցութեան մը, և թէ խիստ հրամաններ ընդունած էր՝ ո՛ր և իցէ անկարգութեան փորձը նոյն կէտին անհետացնելու : Այս պատուէրը քիչ մը զպեց այս ամբարշտութեան մատնուած մարդիկները, որ ըստ մեծի մասին՝ աղայութենէն ՚ի վեր գլխէ ելած սրարածներ էին : Հեքոնխոսին ծաղրա-

անսովեանցը պատասխանող խնդարու
ձայները իրենց շրթանցը վրայ սպառե-
ցան և շուտ մը լուսթիւնը վերահաստատ-
վեցաւ :

Նաւը նաւահանգիստէն ելած էր ու
կամաց կամաց կը հեռանար Պալէրմիցէն :
Վարդուհի վերջին նայուածք մ'ալ նե-
տեց այն քաղքին վրայ ուր այնչափ եր-
ջանիկ եղած էր , և իր այլայլութիւնը
մեծցաւ երբ մտածեց թէ ինչ մեծ կո-
րուստ ըրած էր այն արժանայարգ գեր-
դաստանը ձգելովը որ սիրոյ այնչափ մեծ
ապացոյցներ տուած էր իրեն :

Աչքը նետեց այն բլուրին վրայ ալ ուր
կը արձրանար այն վանքը՝ որուն մէջ իր
սրտին այնչափ սիրելի էակներ կապրե-
ին : Այն կէտին ըրած խորհրդածու-
թեանցը տհաճութեան և ո՛չ մէկ խոր-
հուրդ մը խառնուեցաւ . իր հայրը զը-
տեր էր , և այս միտթարութիւնը լիովին
կփոխարինէր բոլոր այն վշտաց ու տրտ-
մութեանց զոր ապագայն պատրաստել
կթուէր իրեն : Կը յուսար որ յաջողի հայ-
րը վաստակել , ու հաշտեցընել տիրովը
հետ որուն դէմ այնչափ անդթարար մե-
ղանչեր էր , ան ատենէն ետե իր վիճակը

ալ աղէտայի չէր ըլլար : Այն էր իր մի
միայն նպատակը , մինակ ոյգ մտածու-
թիւնը մտքը գրաւեր էր . միթէ հնար
էր որ այնչափ նշանաւոր շնորհք մը ժրխ-
տեր իրեն սն , որ իր հօր ձեռացը մէջ
կը բռնէ մահացուաց սիրտերը , որ Վի-
բանանու մայրիկները կը կտարտէ , որ մեծ
մեղաւորները կկործանէ նախանձաւոր
ապաշխարողներ կազմելու համար անանց-
մէ :

Այս խորհրդածութեան մէջ ընկզմած ,
Վարդուհի չի նկատեց ծովուն ջուցու-
ցած այնչափ խողաղ և այնքան հրապու-
րիչ տեսիլը : Յամաքը աներևոյթ եղեր
էր , ու ետքէն ալ Յանա լերին միացող
արտեանը միայն կտեսնէր , երբ եկան
զինքը ճաշի հրաւիրեցին : Թէոր հայրա-
սէր օրիորդին ձեռքն ըլլայ կուզէր որ
իր հօրը ճաշին մասնակից ըլլայ , որ կը-
տոր մը սև հաց ու պատառ մը (տիլիս)
մը խօզի ճարպ էր , բայց նաւապետը ո՛չ
երբէք հաճութիւն տուաւ , այլ իր ք-
վը սեղան նստեցուց : Այսչափ շնորհք
միայն ձեռք ձգեց որ , ամէն անգամ
կերակուրէն ետե Հերոնիմոսին դատթ
մը զինի տան , իր անձը նա իրերով հա-

տուլաննել այս փոքրիկ քաղցրութիւնը , որ գէշ աչքի պատճառ եղաւ միւս դատարարսերոց :

Խոտտովանահայրն ալ սեղանն նստած էր . վարդուհի յարմար ատեն սեպեց որ իր խեղճ հօրը փրկութիւնը անոր յանձնէ :

Վարդուհի քայլ մը ետ գնաց , շքութունքներուն վրայ խօսքերը լմնցան : Զարհուրանաց նայուածք մը կենտէ հօրը վրայ , ու ետքը սիրտ առնելով նաւապետին կդառնայ , ու կպօռայ :

— Տէր , ա՛լ հիմա մէկ բան մը միայն կպահանջեմ : Հօրս հոգւոյն փրկութեան անուանը համար օր մը կեանք շնորհեցէք իրեն , որ ինքզինքը ճանչնայ ու Աստուծոյ առջին ելլելու պատրաստուի :

— Երկու ժամ միայն կշնորհեմ , կը պատասխանէ նաւապետը չոր ձայնով մը ու կհեռանայ :

Վարդուհի կերթայ հօրը քովը կնքուտի , սաստիկ ցաւերէ տանջուելով :

— Աւա՛ղ , հայր իմ , կըսէ , դեռ տունն կայ , հոգիդ մտածէ : Ասկէ երկու ժամէն դատարարիդ ատեանը պիտի ելնես , բոլոր կենացդ վրայ համար տալու

համար իրեն : Մտքովդ մէկ մը բոլոր մեղքերուդ վրայէն անցիր , որ զանոնք խոտտովանելու կարող ըլլաս արժանաւոր քահանային , որ արդէն քու մեղտակից ընկերներդ Աստուծոյ հետ հաշտեցունելու զբաղած է :

— Եւ ինչ բանի կուգայ ինձի մեղքերս խոտտովանելու . պիտի կրնայ Աստուած զանոնք ինձի ներել : պատասխանեց Հերոնիմոս խորին հառաչանք մը արձկելով :

— Երբ որ մեղաւորը սրտանց կխոտվանի իր մեղքերը , և երբ իր սիրտը իրաւցընէ զղջացած է , Աստուած կներէ անոր : Յիսուս Քրիստոս Աւետարանին մէջ չ'է բաժ որ երկինք աւելի կուրախանայ մեղաւորի մը վրայ որ կզղջայ , և առ Աստուած կդառնայ , քան թէ 99 արդարոց վրայ : Անշուշտ ուրիշ անգամ լսած ես անառակ որդւոյն պատմութիւնը որ բոլոր ստացուածքը վաաներ էր , և որ մեծամեծ անկարգութեանց մէջ կենալէն ետեւ , ահռելի չքաւորութեան մը մէջ ընկղմած , հօրը քով դարձաւ ու բաւարարուեց : Հայր իմ , մեղայ երկնից ու քերի գէմ . քու որդիդ ըսուելու արժա-

նի չեմ' , — Հայրն ալ կարեկցելով , մշտապէս կորսուած կարծեցեալ որդին տեսնելուն վրայ ուրախացած , անառակին գեղխու թիւններն ու ապերախտութիւնը մոռնալով , բազկատարած կընդունի զինքը , և կընտրէ գարձեալ իր բարեկամութիւնը , հաշտութեան մատնին մատը գնել կուտայ , պարտրակ եղբ կտրել կուտայ որ անոր գարձը տօնախըմբէ , և կընտրէ : Նայէ՛ , հայր իմ , ահա սրտաշարժ օրինակ մը : Այն անառակ որդիին պէս քու երկնաւոր հօգը շնորհքը , ստացուածքը վատնեցիր , հիմայ գարձեալ անոր պէս , անոր սղորմութեան դիրկը նետուէ , ներում խնդրէ իրմէն , ու զխոցիր սր պիտի ընդունի քեզ : —

Հերոնիմոս գլուխը շարժեց , ինչպէս ամենամեծ անձկութեան ճարակ եղած մէկը : Շրթունքները ժողվուեցան , կուրծքը լեցաւ , ուռեցաւ , ատեն ատեն հառաչանք մը սահեցաւ : Կարծես թէ կհամրէր :

— «Տեսէ՛ք , կըսէր՝ իրմէ երկու քայլ անդին կապուած յանցաւորներէն մէկը՝ նայեցէ՛ք , մեղքերը կհամրէ : Շատ լաւ՝

այո՛ , վնասուէ՛ , անշուշտ գրքոյկ մը ունենալ պէտք էիր , որ գուցէ գլուխ հանէիր » :

— «Լռէ՛ , ըսաւ Հերոնիմոս , ծաղրաբանութեան ատենը չէ : Մեղքերս չեն՝ որ կհամրեմ , այդ անկարելի է , այլ կեանացս մէջ գործած բարեքներս , բայց որչափ վնասեմ , մէկ հատիկ բարեգործութիւն ալ չեմ գտներ , բայց միայն եղեուն , և գարձեալ եղեուն » :

— «Բանը բարեգործութեանց վրայ չէ , պատասխանեց վարդուհի լալով , այլ մեղքերուդ , և անոնցմէ ապաշաւելուդ վրայ » :

Այն միջոցին շատ մը նաւաստիներ , վերին յարկին վրայ սրիկայ մը բերին՝ որուն քովը խոստովանահայրը կընկերանար : Այն շարագործը՝ իր մեղսակիցներուն աչքին առջին կայմերուն մէկէն վար կախուեցաւ :

Այս տեսարանը բոլոր միւս մահապարտները զարհուրանքէ պաղեցուց : Վերնայարկին վրայ ահեղ լուսթիւն մը տարածեցաւ , ծաղրածուները դողրեցան , վարդուհի ալ յարմար միջոց գլտաւ հայրը արտորցընելու : Արցունքներ

բովը կթրջէ անոր բոլոր մարմինը, կերդ-
ւընցընէ զինքը որ հոգին մտածէ ու խոս-
տովանութեան պատրաստուի . . . :

Սակայն երկինք անխմանալի կերպով
մը՝ մութ ու սև ամպերով ծածկուելու էր,
հովերը ու ժգին կուռէին, և ամեն բան
ահուելի ալէկոծութիւն մը կդուշակէր :
Ընդհանրական անձկութեան մէջ ընկղ-
մած, ի սկզբան ուշադրութիւն չէին ը-
րեր մթնոլորտին մէջ պատահած այս
փոփոխութեան, բայց որոտումը որ յան-
կարծ սկսաւ ստառնալ, այս տեսարանին
այնպիսի ահարկու կերպարան մը տը-
ւաւ որ մեր գրիչը կարող չէ անոր տը-
տաւորութիւնը տալ :

— Յաւիտենականութեան մէջ ճանա-
պարհորդելու համար համբաւաւոր եղա-
նակ, կըսէր աքսորուածներէն մէկը,
չատ լաւ կըլլայ փայլակներուն ուղեկ-
ցութեամբը դժուրք երթալ, քոնէ մարդ
լոյս կունենայ, ճամբան կտեսնէ :

— Լուութիւն, պօռայ նաւապետը
ահարկու ձայնով մը, բանը կձանրանայ :
Խիստ փոքր հայհոյութիւն մ'ալ որ լսեմ
դաւազանով պատժեմ :

Ներսիմոս իւր աղջկանը գրկաց մէջն

էր, իր մուկերն նայուածքը ալէկոծու-
թեան վրայ հաստատուած էր, անսնողը
գուցէ մեռած է կըսէր, քանի մը հառա-
չանք միայն կիմացընէին դեռ ողջ ըլլալը :

Յանկարծ զարհուրելի ճարճատիւն մը
լսուեցաւ, նաւը ալ չէր երթար, կայնե-
ցաւ :

— «Կորա՛նք, պօռայ նաւապետը, նա-
ւը ժայռի մը վրայ նստաւ, բացեցաւ,
ջուրը ամեն կողմէն ներս կլենայ, Շուտ
ամեն մարդ իր պարտքը ընէ » :

Նաւաստիները իրաց փեճակը հասկնա-
լու համար նաւուն տակը իջան, բայց
գրէթէ նոյն ըտպէին դուրս ելան, իմաց
տալով որ ջուրերը արդիւրէ անհնարին էր
և թէ նաւը կորսուելու վտանգին մէջ է :
Նաւէն չգատուած սրիկայներուն վրայ
չարիք հասցնել, զանոնք գլխատել ու-
ղեցին, բայց վարդուհի ոտքերնին նեո-
ւեցաւ ըսելով, «ինչո՞ւ մեզի սպառնա-
ցող ահագին վտանգին վրայ այդ բար-
բարոտութիւնն ալ աւելցընէք, որովհե-
տե պէտք է մեռնին, մի յառաջ այն ա-
հեղ ըտպէն, և ձգեցէք այս չուառա-
կանները փրկութիւննին մտածելու ա-
տեն ունենան » :

Նաւապետը ձեռքովը անկարկու թիւն մ'ըրբաւ : մահապարտներուն ինայեցին : և շղթանին քակեցին : Մակոյի մը նետուեցաւ ծովուն մէջ : Քահանան և նաւաստիք մէջը իջան : Նաւապետը եկաւ որ վարդուհիին ալ ձեռքէն բռնէ մակոյկը տանի որ ան ալ ազատի :

— Ենորհակալ եմ ձեր հրաւերին վերայ , պատասխանեց դիւցազնուհի օրիորդը , սակայն եո հայրս չպիտի ձգեմ : Կամ այն ալ հետ տարէք , կամ թողէք զիս որ նաւուս կտորուանքներուն վրայ անսոր հետ մեռնիմ :

— Խեղճութիւն է այդ , վա՛րդուհի : Ըսաւ նաւապետը այլայլած : Ժամ մը չանցած , նաւը ալիքներէն սլալի խորտակի ու ծովուն տակը իջնայ : Եկա՛ւր , և ձգէ՛ հայրդ , այնչափ հոգեբու արժան չէ ան :

— Իմ հայրս , ա՛լ չեմ ձգեր զինքը :

— Ըրածդ լաւ մտնաւ , անհրաժեշտ մահ կայ ան ջիդ :

— Հոդ է՛ , հօրս փրկութիւնը կեանքէս աւերի սիրտի է իմի :

— Անմտութիւն է՛ այդ հասակիդ մէջ մահուան հետ խողալը :

— Մեծ մեղք է՛ ասանկ տաւապանքի մէջ ձգել թշուառ մը :

— Ուրեմն հո՞ս մնալ կուզես , չլլայ որ զգլաս :

— Ո՛չ երբէք :

— Անզուգական օրիորդ . պօռաց նաւապետը . Աստուած հեադ ըլլայ , և ցուցուցած անձնանուիրութիւնդ վարձատրէ՛ : Մակոյիին մէջը ինջա՛ւինք չորեքտասաներորդ , ու քահանային և նաւաստինետուն հետ հեռացաւ : Ընդհանրական արձակում մը ստուած էր ըստը այն չուտականներուն , որ անհրաժեշտ մահուան մը կ'մնային :

Տեսէ՛ք ուրեմն վարդուհին մինակ մնացած հօրը և վնց հաս սրկկայներու հետ որ կը տառաջէին և որ մինչև այն րոպէն ցուցուցած սաստիկ լբբութիւննին , ալ բախնին էր մնացած :

Հերոնիմոս , շատ մը ալիք կորսնցընելովը մաշած՝ հոդուց և մարմնոյ կողմանէ հաւասարապէս հիւանդ , դեռ կային ոտքը նստեր էր , հովերը շարունակ շղթային փրցուցած կ'զիմէին , ալէկոմութիւնը կապտանար , և վայրակները մթնոլորտին մէջ լուսաւոր դը-

ծեր կնկարէին : Ան առե՛ն սրիկայները տեսնելով որ իրենց համար ազատութեան ամեն յոյս կորսուած էր , կայմբը կտրեցին , ծովը իջեցուցին , անոնց բռնուեցան ու իրենք զիրենք անհզ տարերքին կատաղութեանը յանձնեցին :

Ուստի Վարդուհի մինակ մնաց հօրը հետ : Ծնկան վրայ ինկաւ և տիրոջը ներկայութիւնը խնդրեց , դարձեալ Հերոնիմոսին վրկութիւնը ազախելով : Քաջալերուած ոտք ելաւ ու ամէն խորշ խառմըշտեց . փնտռեց որ ողորմելիին վէրքը փաթթելու դարմանելու պէտք եղածները գտնայ : Քիչ մը ուտելիք գտաւ կերցուց . անկողին մը պատրաստեց որուն վրայ խեղճ հիւանդը քաշքռտըվելով քովըսելով դնաց ինկաւ , յետոյ գիւցազնական քաջութեամբ մը բոլոր վէրքերը պատեց դարմանեց :

Այս վտեմ անձնանուիրութիւնը , եր զուկին ենթակայ եղած այն գրեթէ անխուսելի մահ տեսնելուն , Հերոնիմոսին սիրտը կտրեցաւ , կարկեցաւ : Աքսառուաց կայրակ մը փայլեց աչվըներուն վրայ , Դողդոջուն ձեռք մը երկնցուց այն հրեշտակին որ իր վրայ խնամ կտանէր :

— Եւ ի՛նչպէս ասանկ զուակ մը ուննալու արժանացեր եմ , ըսաւ հառաչանքով ընդհատեալ ձայնով մը : Եւ ի՛նչ իրեն դէմ բռնած դէշ վարսունքներէս ետև , յամ գերելի մը պէս զանի ծախելէս ետև , հոգին այնչափ մեծ է եղեր որ մինչև անգամ աքսորանաց մէջ ետևէ՛ս դայ . մինչև անգամ իր անձը ինծի համար զօհէ՛ : Ավ Դուսար զոր բուական չի սիրեցի . և որուն առաքինութիւնը չի ճանչցայ , ներքէ՛ քու հօրը . քեզի քաշել առած չարութեանցը : Ազօթ է՛ անար համար որ մեզքերուն թողութիւն չառած չի մեռնի : Այո՛ , կայ վրէժխնդիր Առառւած մը : Այս վտեմ բողեկիս մէջ ամէն բան կրտէ աս խօսքը ինծի : Երանի՛ թէ ներէր իմ մեզքերս , զուկիս առաքինութեանցը նայելով— : Եւ դարմանօք դրկեց Վարդուհին :

Պարապ անզը չի պիտի փորձեմ նկարագրել այն խնդութիւնը՝ որուն մէջ ընկըզմեցաւ դեռահաս գիւցազնահեռայն սիրտը երբ այս խօսքերը լսեց : Ահա՛ ա՛լ հիմոյ իր աշխատութեանցը նպատակին հասեր էր : Հերոնիմոս Հարճը կը խնդրէ ,

Հերոնիմոս իր պակասութիւնները կը ճանչնայ, ա՛լ ապաշխարոյ է, Վարդուհին ալ անկէ անդ ին փափաք մը չունի: Ա՛լ հիմայ կրնայ մահը դալ զարնել, ողջակէզը պատրաստ է, հայրը ա՛լ իր մեւորութիւններէն դարձաւ:

Ա՛լ Վարդուհի ու շաղբութիւն չընել ալէկոծութեան որ առկա ին կը շարունակէր. հողին՝ սիրար լեցնող ու բախտութեամբ բոլորովին զնայած, կարծես թէ չորսդին անցածը դարձածը չխմանար: Իր ճիտէն կախուած խաչը կրունէ հօրը կը մատուցանէ՝ որ բողձանօք կը սեղմէ զայն շրթունքներուն վրայ: — «Այո՛, կըսէ, երթալով կը ճանչնամ՝ որ մեծ մեղաւոր մ'եմ, աշխարհիս մեղաւորներուն մէջէն մեծը: Երկար ատեն ավրոյն շրնորհքները շարաշար դարձած եցի, երկար ատեն աշխատացուցի իր համբերութիւնը իմ մարտութիւններովս: — «Ո՛վ իմ փրկիչս, կրկնեց Ս. Փրկչին Ս. պատկերքը համբոյրներով ծածկելով, ընդունէ հօս իմ խոստովանութիւնս. վասն զի մեղքերս քահանայի մը առջին խոստովանելու մը խիթարութիւնը չեմ կրնար ունենալ: Շատ մեծ ցաւ կղղամ. քեզի պէ՛մ մեղան-

չելուս վրայ. կը փափաքիմ՝ անկարգութիւններս ջնջելու համար արիւնս տալու: Եւ ձեռքը կուրծքին զարկաւ ինչպան զղջման:

Քանի մը ըտպէ ետքը, մարած ձայնով մ՛ըսաւ Վարդուհիին:

— Զաւակս, հետո աղօթք ըրէ. «Վասըն զի կարծեմ թէ պիտի մեռնիմ»:

Վարդուհի ալ առջին ծունկ չօքելով, սյուլցած ձայնով միաքը եկած աղօթքները բոլոր գուրցեց, որ Հերոնիմոս ալ կը կրկնէր:

Բայց դժբաղդ մարդ շատ ուժէ կիւնար: Բարեպաշտ օրիորդը կփափաքէր ցաւը թեթեւցընել, զինքը կաղղուրել. բայց ամէն բանի պակասութիւն կը քաշէր, և միթիթարութիւն միայն կրնար առ խեղճին:

Դէպ ի կէս օր փոթորիկը ինչաւ, հիւանդն ալ սկսաւ աւելի աղատօրէն չունչ առնել:

— «Օրհնեա՛լ ըլլոյ Աստուած, ըսաւ Վարդուհի մաքէն, հայրս դեռ չի պիտոր մեռնի. և ինչպէս կյուսամ, բաւական պիտի աղրի ու պիտի կարենայ խոստովանիլ»:

ուստի սկսաւ իր հոգեւոր խնամքները շարունակել, սիրա սուաւ, իր բարի վըճիւններուն մէջ հասաատեց զինքը, եւ վերջապէս անոր՝ Ասաւ ծոյ զթա թեաւը վրայ յոյժ բոլորովին հասաատեց :

Օրվան մէկ մասը ատանկ անցաւ . իր իկան գէմ, վարդուհի տեսաւ սր հարգունէն կէտ մը բրդաւ սր երթալով կը մեծնար : Բայց սրովէտեւ ծաղուն վրայ ամենեկին ճամբորդութեան շէք բրած շէք գիտէր թէ ինչ կը նշանակէր այդ ուստի հօրը հարցուց :

— Նաւ մըն է՝ որ կը մտանայ, պատասխանեց Հերոնիմոս : Սպասէ որ աղէկ մը տեսնուի, ու ան ատեն նշան մը ըրէ որ աչիւնին վրանիս նետեն :

Վարդուհի քի մ'ալ սպասեց, և նաւը մտանալուն պէս, ձայնը բարձրացուց ու օգնութեան կանչեց : Բայց այն տկար ձայնը կը կորսուէր ալիքներուն ձայնին մէջ, որոնք կարծես թէ՛ ամէն կողմէն ճեղքում նուաճ տախտակներուն համար կը վիճէին : Ան ատեն վարդուհի ծող (սըրքը) մը առաւ, թաշկինակը վարան կապեց ու օգնին մէջ շարժեց : Ա՛յ մ'ալ՝ հրացանի մը ձայն լսեց ու գողցայ :

— Մի վտանար, աղջիկս, ըսաւ Հերոնիմոս, բարի նշան է այդ : Ըսել է թէ մեզ տեսեր են, ու պիտի գան ազատեն :

Եւ յերաւի, քանի մը բոպէ ետքը, գեռ կոկորդ մը երերող ալիքներուն վըրոյէն մտնողի մը նմանեցաւ, որ չորս հատ կորովի նաւաղներ կը քաշէին, ու եկաւ նուաճ քով կեցաւ : Նաւատիկները շատ մը նուաճ վերնայարկին վրայ ելան, և վարդուհին ու Հերոնիմոսը դառն : Նաւուն մէջ պարտեցան, յուսալով որ գուցէ բան մը կորենան անել հետ ատնիլ : Բայց ջուրը ամէն դիւրեցէր էր, ու քով նաւաղները ըսին թէ՛ հրաշք մըն է, որ այնչտի խորտակում նաւը դուր շէք ընկղմեր :

Վարդուհի հաւաքանք մը արձրիկեց, և այս յայտնի զրոյցով քէն Հերոնիմոս հասկըցաւ որ նախախնամութեան մասնաւոր մէկ շնորհքը զինքը ազատէր էր : Ատտի զայն դիտարարողէս իր այ ջլանը անձնաճիւղ իրութեան ու Աստուած պոչատ թեմերը տեսաւ, և տրդար որտիւ օրհնեց զԱստուած :

Նաւատիկները թեւեւուն վրայ առին ու մտնողի ինկողուցին հիւանդը : Վար

գութնի ալ ինչաւ, և այս կերպով այն երկու գոթադղները աղաթեցան ու քիչ մը անդին զիրենք սպասող նաւը սարվեցան :

Սպանիոյ ծովային զօրութեան մէկ նաւըն է եղեր զիրենք աղաթողը, որ արեւելեկան ծովերը պարտելու կերթար :

Հերանիմա իր վիճակին պէտք եղած օգնութիւնները դատահան, ու թէեւ նախատանաց զգեառ ունէր վրան, այսու ամենայնիւ, առատ խնամքներու առարկայ եղաւ : Նաւուն մէջի վիրաբոյժը իր վերքերը դարմանեց առանց հարցնելու թէ ինչպէս սուեր էր զանանք, պոպ հիւանդը աղէկի դարձաւ նաւը Մալթա չի հասած, ուր Ս. Յովհաննու կարդէնքանի մը աստեաններ հանեց նաւէն :

Վարդուհի և իր հայրն ալ Մալթա կեցան, և ընդհանուր հիւրանոցը մտան, ուր Հերանիմա վերջապէս տեղափոխեցաւ : Այս անգամ խօսքին վրայ հասաւ առտ կեցաւ, ու անկեղծութեամբ խտաւազանելով իր զղջալուն ճշմարիտ ըլլալը հաստատեց : Ալ անկէ ետեւ նոր մարդ մը եղաւ Հերանիմա : Աստուծոյ Հորհրդով այն խրոխտ ու ամբարտաւան հոգին ինքն ալ հրացանի մը

նորհեցուցեր էր. կակղացուցեր էր այն մեղօք քարացած սիրտը, որ անառակութեան մէջ հաճութիւն մը կըզգար : Հայհոյութիւններուն յաջորդեց՝ աղօթքի ստատիկ բազմանք մը : Ս. բաներուն ծաղրաբանութեանը տեղ, կրօնքէն ու անոր փառաւոր արարողութիւններէն խորին ակնածութիւն մը, և ամէն տեսակ մուլտիկանեց տեղ առարկինի սովորութիւններ :

Քա՛մէ, սրջալի երջանիկ էր Վարդուհի, երբ իր հօրը քով նստած բան մը կը կարդար անոր ու կը տեսնէր որ առաջ միաքը վրան կը ժողվէր, յետոյ կ'այլոյցէր, և վերջապէս կըսկսէր արցունք թափել և դարձեալ թողութիւն կը խընդրէր Աստուծոյ սիրալի բարեպաշտութեամբ մը :

Աստուծոյ ետեւ, Հերանիմային խնամոցը առարկայն իր այժիկին էր, սրտն յիսոյ միշտ եռանդով կը խօսէր և մինչև ամպերը կը բարձրացընէր : — Օր մը, դէպ ի ծովեղերը պարտելու դպցած ըլլալով, ձեր աստեղի մը պատահեցաւ այն կարդէն, սրտն դեռ ան ատեն ձեռքըն էր Մալթա կղզին : Ս.յո մարդը շատ

մի բաներու վրայոք հարցմունքներ բրա-
անոր ու երկար առնն հեար տեսնուե-
ցաւ : Մէյ մ'ալ յանկարծ ազմուկ ալ-
ւող դանդակին ծայրը լուեցաւ քաղ-
քին մէջէն . նոյն կէտին տեսնն որ նա-
ւահանդատին մօտ տունէ մը մուխի առ-
պեր կը բարձրանային : Հերոնիմոս իր
չրջագայն թեան ընկերոջը մնաս բարով
ըսաւ , քաղաքը մտաւ ու դէպ ի հրդե-
հին տեսարանը վազեց : Արդէն բազմու-
թիւնը սկսեցէր խանիլ բռնկած առնին
բոլորովիք , մաէն կողմէն օդնու թիւն-
ները կը հասնէին , և մաէն բան յոյս կու-
տար որ պատու հասին առաջը շուտ պի-
տի առնուի : բայց յանկարծ սեժի ին հոզ
մը ելաւ , և կրակին բոցերը մերձակայ
տան մը վրայ տարածեցան այնպիսի ա-
բազու թեամբ , որ հեարք չէր տեսնուեր :
Սյոնոր պատահարը երեսնն ելլելուն
պէս , յառահատու թեան աղաղակ մը
լուեցաւ : սկսան մաէն մարդ բոլոր
քաղքին համար վախնալ : կարգին մեծ
ասպետը ինք ալ եկաւ դունդ մը ճիւղ ու
բաց գլուխն անցած , ու սկսաւ կրակին
առաջն առնելու համար այնտեղի վա-
ղող մարդ իկներուն անխանջ բազմութիւ

լանքերուն դէմ հրդեհը երթալ մեծ-
ցաւ , և իր յառաջադիւն թիւնները ա-
մէն սրտերու մէջ յառահատու թիւն ճը-
ղեց : այնպէս իր ջուրը մ'ալ մտայ զի

Յանկարծ տորմազ ին աղաղակներ լու-
ուեցան անէ մը , որ կրակը արգէն շատ
քնտեր էր : Նոյն կէտին պատուհանին
տուջին կին մը տեսնուեցաւ գիւրկը եր-
կու տղայ առած ժողովուրդին կը յու-
յլնէր ու կերդ ուրնցնէր ամէնը որ երեքն
ալ աղատէն : Բազմութիւնը ձեռք դար-
կաւ որ խնայ տայ դժբաղդ մօրը թե
զինքը տեսեր են . բայց և ոչ մէկը հա-
մարձակեցան երթալ աղատելու : այնչափ
վտանգը մեծ էր :

Բայց մարդ մը շղթային կէտէ , առաջ
կը քալէ դէպ ի տունը ծունկի կի խնայ
կէտ մը ազօթք կրնէ , երեսը խոչ կհա-
նէ , կիլէ ու կրտէ . — Ես երեք մարդ
սպաննած եմ դժբաղդարար , հիմայ Աս-
տուծոյ սնեցած սպարաքէս աղատելու
համար , ու երեք հոգին աղատեմ :
Հաշտ եմ Աստուծոյ հետ , բանէ մը իմ
վախնար , հոգայէք խնայելիս որ ընդ-
հանրական անկեղտին մէջն է :

Նոյն բոպէն անագու ին մը կը յա-

վերջապակէ : հազարապիւտ համարձակութեամբ մը ասորդ գէժ կկրու թմրեցունէ : ու թէև յարկէն վար բարբոքած բնկորներ կիյնան և զինքը ողջ ողջ թաղելու կլապառնան , ինք կեղէն ու շաւամբ պատուահանին քով կհասնի :

Այս վտեմ անձնութիւնը աւանտուրէն , բազմութիւնը ուբախտութեան ազազակ մը կ'արձկէ : Մարդը՝ երկու արգասքը կը յաւելապակէ : անսոց հետ վար կիջնայ ու կասկի դաննք առպեաներուն գլխաւորին կը յանձնէ որ այս անսարանին ներկայ դանուելու վազեր եկեր էր : Տղոցը կեանքը ազատելուն վրայ քիչ գոհ , շուտ մը նորէն սանտուղին վրայ կը նետուի վեր կեղէն , ու մայրն ալ զինքը պատող բացերուն մէջէն ազատելու երջանկութիւնը կ'ունենայ : Յետոյ հաաարակութեան երախտադ խտութեան վկայութիւններէն վախճելու համար , կերթայ շղթայն կազմող մարդիկներուն հասնելու . բայց միջոցէն ցոթկելու անցնելու ասանը , բունկած դերան մը կիյնայ ասն մը ասնիքէն ու կմեռցնէ զինքը : — Ասանկով Հերանիմոս , որ երբեմն այնչափ մեծ մեղաւոր մ'էր իր մարդասիրութեամբ

նը զոհ կըլլայ և այս շրջը գործքով կենացը մեղքերը կքաւէ :

Վարդուհի ետքէն Հերանիմոսին մահը իմացաւ ու երկար ատեն լացաւ զինքը : Գաղաքացին մեծ յուզարկաւորութիւն մ'ըբաւ անոր , ուր ներկայէին բոլոր ասպեաները , իրենց յլխաւորը , ու քաղքին մեծամեծ բնակիչները : Այսպիսի պատիւ մը ոչ երբէք եղած էր վատ նաւադերի մը : Պարզահներ ընծայեցին Վարդուհիին , ուղեցին իրեն թօշակ մը կապել ու օժիտ մ'ալ տալ՝ թէոր կըզղին մէջ հաստաափլը ուղէր , բայց բարեպաշտ օրտորդը յայանեց որ աւելինաւապատիւ կը համարէր Սիկիլիա դառնալ , և թէ այդ բանը շատոնց վճուեր էր : Ռատի գլխաւորը զինքը Պալէրմոյ տանել տուաւ կարգին մէկ նաւովը և ճամբուն բոլոր պէտքը հոգաց :

Պալէրմոյ հասնելուն պէս , Վարդուհի դնաց գտաւ Ռինալտի կամը որուն իմացաւ իր հօրը դիպուածը՝ առանց իր ցոցուցած անձնութիւնը վրայօք խօսելու : Կոմսն ու իր ամուսինը անհավատալի կերպով ջանք ըրին որ քովերնին կենայ , բայց Վարդուհի մերտեց ա-

մէն թան, ու երեք տախ կտորք կուտա-
 կան քօղքը առաւ նոյն մենտատանին մէջ,
 ուր երբեմն այնչափ երթանիկ ժամեր ան-
 ցուցեր էր: Վիքթօրիա, իր բարեկամը,
 նոյնպէս՝ աշխարհք մտնելու բազմ առա-
 ջարկում թխնեկրը մերժեց, և նոյն օրը
 որ վարդուհի ուխտ բրաւ Ռոբերտ թեան
 քոյր անուամբ, կամին տղին տղջիկն
 ալ կուտական քօղքը ընդունեց՝ անձը
 Սասուժոյ նուիրելու համար:

Վ.Ա.Բ.Դ.ՈՒ ՀԻՒ ՊԱՏԱՌԹԵԱՆԸ

...

Լ ՈՒ Լ Բ

ՉԱՐ ԶԱՒԱԿ

Այս սրբիական սիրոյ օրինակին ուրիշ
 ասոր ներհակ մը պիտի գնենք, որ հաս-
 կըցընենք մեր դեռահասակ ընթերցա-
 ղաց որ եթէ Սասուժ՝ իրենց ծնողքը
 միտթարելու նուիրում աղաքը կվար-
 ձատրէ, անոր հակառակ, այն ապե-
 րական աղաքն ալ՝ որ իրենց կենացը
 պատճառներուն ունեցած պարտքերնին
 կը մտնան, նոյն խիկ այս աշխարհիս մէջ
 ալ կը պատճէ:

Վէսթֆալիոյ քայքի մը մէջ, երկրա-
 դարձի մը բազմ ստացումքն ու կահկա-
 րակիքը դասատանի հրամանաւ կը ծա-
 խէին. այս մարդը գեղին մէջ բառական
 հարուստ սեպուժ էր, բայց քիչ քիչ
 իր հաւատարմութիւնն ու ստացումքը
 անանկ մը կորսնցուցեր էր որ, ոչ ոք իր
 թշուառութեան պատճառը կրցաւ հաս-
 կընալ:

Աճուրդին (մէղաթ) օրը սասախի տաք
 կընէր, և որովհետեւ կարտակաց ծախ-
 ուելու սննեակը շատ սղախիկ էր, անանկ

որ դայցած բաղմունքիւնը չէր կրնար սրղ-
միլ : ուստի գնահատութեան վերակա-
ցուն վճռեց որ ածուրդը բակին մէջ ը-
լայ ընկողնի մը տակ որ բարերար ըստ-
ուեր մը կը տարածէր : Ուստի իր գրա-
սեղանը ծառին տակը տանել առաւ :
կահէտրատին բարբառիքը շարեցին , ու
վաճառման պղպղակը սկսաւ :

Կէս ժամէ ի վեր ածուրդը սկսեւ էր ,
բայց բան մը չէր ծախվէր : դեղացիներ-
ը՝ բաները ծախու առնելու գարշիլ մը
կը ցուցնէին , և կրակոտ խօսքերու լն-
կեր էին :

Վերակացուն չգիտնալով թէ այս հե-
ռու կենալը ինչ բանի ապ , ձգեց իր
գրասեղանը ու դնաց խումբի մը մէջ տե-
ղը մտաւ որ խմանայ թէ ս'սկից առաջ
կուգար : Ծեր մը խօսքը առաւ որ այս
հարցմունքներուս պատասխանէ :

— «Մի՛ գարմանար , Պ. վերակացու , ը-
տաւ , թէ ինչո՞ւ մենք ներհակութիւն
կը ցուցնենք հասկէ բան ծախու առնե-
լու , այս կարտասեաց վրայ Աստուծոյ ա-
նէճքը հասած է » :

— Ի՞նչպէս . ի՞նչ կըսէք . աստնք ան-
միտ խօսքեր են » :

— Մինչև վերջը մտիկ ըրէ խօսքս , ը-
տաւ նորէն ծերը , ու ետքը դու ալ խօ-
սէ : Տասն և հինգ տարի կայ որ ճիշդ-
այս օր , այս ժամուս , այս ամսոյս մէջ ու
այս ծառիս տակը ասանկ ածուրդ մը ե-
կաւ : Շատ աղէկ միտքս է . վասն զի ա-
սանկ բաները շուտ չեն մտցըվիր , ին-
ծի անանկ կուգայ որ երէկ եղած է : Ան-
կէ զատ ահա՛ խումբ մը դեղացի որ ը-
տածիս ճշմարտութեանը կրնան վկայել » :

— «Այո՛ , այո՛ , Ուիլֆրիտ իրաւունք
ունի » : պուսաց քսան ձայն մէկտեղ :
Ծերը շարունակեց :

— «Այն երկրագործը՝ որուն այսօր ըս-
տացուածքը կը ծախվի , ան առեն ըս-
տացուածքին տէր կըլլար : Մայրը մէյ
մ'ալ կորուսեւ էր : Տունը ու բոլոր ա-
նոր վերաբերեալ բաները ժառանգական
իրաւամբ , այն երկրագործին կի յնային ,
իրբև միակ որդի առաջին ամուսնու-
թեան , որուն զէ՛մ այսօր գատ կը վա-
րէք . բայց սրովհետև պղտիկ էր դեռ
մերը կարգուած առնելը , բոլոր եղածը
տեարակի առին որ , մեծնալէն ետև ի-
րեն յանձնուի : Ուստի երբոր , հիմայ
տասն և հինգ տարի է , ձեր հիմակաւն՝

ստացուածքը ծախած երիտասարդները , հայրութեան տարիքը հասաւ , հաստատեց բոլոր իրեն արուելիքները , բայց որովհետեւ տեսրակին վրայի գրովածներէն շատ մը բան պակաս էր , վասն զի խեղճ մայրը մեծ թշուառութիւն քաշեր էր առանց իր քովը ըլլալու յանցանքը , որդին պնդեց որ ամէն բան պէտք էր որ իրեն դարձըլէր , և անգթացաւ այնչափ որ աճուրդի հանեց ճիշտ այս տեղս տանը մէջ եղած մօրը ստացուածքը , որ երկրորդ էրկընէն մնացած էր իրեն , որ քիչ մը առաջ մեռեր էր . ուստի առանց անոր տառապանքին վրայ ողորմելու , ուղեց որ այն ստացուածքը , իր հօրմէն մնացածին քիչ մը պակասը քաջընելու փոխարէն սեպկի :

Խեղճ կինը սովըները ինկաւ , երգովնյուրայ որ սղորակ վրան , առաջարկելով որ աղակիսի մը պէս քովը կենայ ու տանը հօգերուն օգնէ : Բայց աղաչանքը անօղուտ եղաւ : Անկողինը , կռնըկի լաթերը առաւ , ու անոնց մէկ մասը մերձակայ դիւզը ծախել տարաւ , վասն զի հօս մէկը չուզեց տանել . յետոյ ամթաւի կերպով առնէն վաճակեց , շուայլ և

վասնիչ անուանելով զինքը և չուզելով որ հրաման տայ դոնէ գիշերը իր տունը անցընելու :

Խեղճ կինը քաշվեցաւ լալով ու չի գիտնալով որ ինչ պիտի ըլլայ . վերջապէս ողորմութեան կարօտայաւ : Ողորմեցանք վրան . դրայիններէս մէկը դեղ ցուցուց , մենք ալ կարգաւ ուտելիք կուտայինք որ անօթի չմեռնի :

Չաւակը չուզեց վիճակը գիտնալ ու դեղին փողոցներուն մէջ անանելուն պէս կը փախչէր : Քիչ մը ատեն ետքը այս երիտասարդ ատերախառը կարդուեցաւ , և երբ օր մը մօրը մահը եկան խնայուցին իրեն , պաղ անտարբերութեամբ մը միայն պատասխանեց այս լրոյս , նոյն իսկ թաղման ծախքը տալու թխտելով :

Բայց Աստուած ո՛չ երբէք օրհնեց այն անդութ գաւակը . ու թէեւ անխոնջ աշխատեցաւ , բայց ոչ երբէք իր գործքերը արդիւնաւորեցան : Բանը այնչափի եկաւ որ հիմոյ իր ունեցածն ալ կը ծախվի նոյն ժամուն , որ ինքն ալ իր մօրը ինչքը ծախել տուեր էր :

Դուք այս բանին մէջ Աստուծոյ երեւելի մէկ պատիժը չէ՞ք անաներ : Մենք

պարզ մարդիկս, որ դեռ Աստուծոյ ու
կրօնից վրայ հաւատք ունինք, ամէնքս
ալ այդ բանիդ մէջ Աստուծոյ մատը
ճանչցանք, ու ստանկով ճշմարտեցաւ
Աւետարանին խօսքը որ կըսէ. «օր մը ձե-
զի ալ պիտի չափեն նոյն չափով որ դուք
ուրիշներն չափեցիք» :

Վերակացուն ալ այս յարմարութեան
ճշմարտութիւնը ճանչցաւ, և գեղացի-
ներուն ըսաւ թէ իբրևաւնք ունէին այս-
պէս ընելու: Ուտաի ամէնքը քաջիկեան,
եակէ եակ, աճուրդը չի կրցաւ տաւջ
երթալ, վասն զի առնող չի կար, և ս-
տանկով պատժուեցաւ այն ապերախտ
ու մեղապարտ զաւակը, որ քիչ տանն
եաքը ամօթալից ու սղորմելի վիճակի մը
մէջ մեռաւ:

Վ. Ն. Ղ.

2013

